ΑΙ ΠΕΡΙ ΖΟΛΑ ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ

Α'.

Γυναῖκές τινες ἐλαφραί, φλυαροῦσαι ἐν τῷ τελευταίῳ κεφαλαίῳ τῆς *Νανᾶς* περὶ τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ, ζητοῦσι νὰ τὸν παραστήσωσι πρὸς μίαν εὔπιστον ἐκεῖ ὡς τρομερὸν ἀγριάνθρωπον, τρώγοντα ὠμὸν κρέας καὶ ἀπάγοντα διὰ τῆς βίας τὰς ὁμοίας των. Αἱ τοιαῦται διαδόσεις δὲν ἀπέχουσι πολὺ κατὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ κῦρος τῶν περὶ Ζολᾶ προλήψεων, ὅσαι ἐπιπολάζουσι σήμερον παρὰ τῷ κοινῷ, χάρις εἰς τὰς ἐνεργείας καὶ εἰς τὰς κρίσεις ἀνθρώπων ὄχι ὀλιγώτερον φύσει καὶ θέσει ἀνικάνων ἀπὸ τὰς γυναῖκας ἐκείνας, αἵτινες θὰ ἠξίουν νὰ κρίνωσι τὸν σιδηροῦν ἀρχιαγγελάριον. Ὁ ἀμείλικτος ἐχθρὸς πάσης προλήψεως, κοινωνικῆς ἢ φιλοσοφικῆς ἢ καλλιτεχνικῆς, ἐνέπεσεν ὡς οὐδεὶς ἄλλος εἰς τὴν κοινὴν πρόληψιν· καὶ τόσον ὥστε ἀμφιβάλλω ἂν ὑπάρχῃ κανεὶς σήμερον ἐπιθυμῶν νὰ ἐγκύψῃ εὐσυνειδήτως εἰς τὴν μελέτην τοῦ συγγραφέως τῶν Ρουγκὸν-Μακκάρ, καὶ μὴ φοβούμενος πλάνην, ὄχι τόσον διὰ τὰς τῶν ἄλλων, ὅσον διὰ τὰς ἰδικάς του ἐξ ἐπιδράσεως ἂν μὴ συμφύτους προκαταλήψεις. Ὅλος σχεδὸν ὁ περὶ αὐτὸν κόσμος συνδέει ἀδιαρρήκτως πλέον τὄνομά του πρὸς πᾶσαν ἀναίδειαν, γυμνότητα καὶ διαφθορὰν· πᾶσαν δὲ ἀπροκαλυπτον καὶ ὠμὴν κυριολεξίαν ἢ πᾶσαν εἰκόνα βορβόρου καὶ σαπρίας, νομίζει ἀνταξίαν τῆς πραγματικῆς σχολῆς. Καὶ ὑπάρχουσι μὲν ἀρκετοὶ διαστέλλοντες ὁπωσδήποτε τὰ ἔργα τοῦ Ζολᾶ, ὧν δὲν ἀρνοῦνται τὴν οἱανδήποτε φιλολογικὴν ἀξίαν, ἀπὸ τὰνώνυμα ἐκεῖνα φυλλάδια, τὰ κρυφίως πωλούμενα καὶ σκοποῦντα μόνον τὴν ἐκ τῆς διεγέρσεως βλάβην· ἀλλ' ὀλίγοι ἐφρόντισαν ποτὲ νὰ σκεφθῶσιν ὅτι τὰ ἔργα τοῦ Λουκιανοῦ φερ' εἰπεῖν, τοῦ Βοκκακίου, τοῦ Ἀρετίνου, τοῦ Βύρωνος καὶ ἄλλων ἰσαξίων, μεθ' ὅλην τὴν ἐλευθεροστομίαν ἐφ' ᾗ διαπρέπουσι, δὲν ἀνήκουσι καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὴν πραγματικὴν σχολήν. Ἐν μέσῳ τοῦ χάους τῶν φιλολογικῶν τούτων προλήψεων, τῶν πανταχόθεν διασταυρουμένων, εἰς πολὺ δυςχερεστέραν θέσιν θὰ εὑρίσκετο ὁ ζητῶν που τὴν ἀληθῆ καὶ δικαίαν περὶ τοῦ Ζολᾶ ἐκτίμησιν, — ἕνα ἄνθρωπον, δυνάμενον νὰ κρίνῃ πεφωτισμένως καὶ ἀνεπηρεάστως τὴν πραγματικὴν σχολὴν καὶ τὸν ἀρχηγόν της. Ἐκ τῶν κριτικῶν ὅσοι ἠσχολήθησαν ἐπανειλημμένως περὶ τοῦ Ζολᾶ, — ὄχι βέβαια ὅπως οἱ ἐν Ἑλλάδι χωρὶς νὰ τὸν ἀναγνώσουν, — οἱ μὲν ἐμμένουσι προληπτικώτατα εἰς τὸ καθεστώς, ἀναμασσῶντες πᾶσαν παλαιὰν ἀνοησίαν περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς Τέχνης καὶ Ἠθικῆς, καὶ ἀπο-

Η ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΚΗ

κηρύττοντες μετὰ φρίκης πάντα νεωτερισμόν, ἀνίκανοι φαίνεται ὀργανικῶς νὰ τὸν ἐννοήσωσι καὶ νὰ τὸν ἀσπασθῶσιν· οἱ δὲ ἀχαλίνωτοι καὶ ἐμπαθεῖς θαυμασταὶ τοῦ *διδασκάλου*, ὄχι ὀλιγώτερον προληπτικοί, ἐκχύνονται ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ τῆς νεότητος εἰς πᾶσαν ὑπερβολήν, καλῶς ἴσως σκεπτόμενοι περὶ τοῦ μέλλοντος, ἀλλ' ἀδικοῦντες τὸ παρελθόν, τὸ δὲ παρὸν κάκιστα κρίνοντες. Διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ὁ θέλων σήμερον νὰ μελετήσῃ τὰ ἔργα τοῦ Ζολᾶ καὶ νὰ μορφώσῃ γνώμην περὶ τῆς πραγματικῆς σχολῆς πρὸ τῆς ἑτυμηγορίας τοῦ χρόνου, εἶνε δύσκολον νὰ φυλαχθῇ ἐκ τῶν ἀντιθέτων αὐτῶν σκοπέλων καὶ νὰ μὴ ἐπηρεασθῇ ἐπικινδύνως ἐκ τῶν φωνασκιῶν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ κόμματος. Δὲν εἶνε ἀδύνατον νὰ σχηματίσῃ τις ἀκριβῆ ὁπωσοῦν ἰδέαν περὶ τῆς ἀξίας ἑνὸς δόγματος ἢ ἑνὸς συγγραφέως ἐξ ὅσων ἔχουσι γραφῇ περὶ αὐτοῦ· ἀλλ' ὄχι, βλέπετε, καὶ περὶ τῆς σχολῆς τοῦ Ζολᾶ. Ἡ μόνη βεβαία μέθοδος πρὸς τοῦτο νομίζω ὅτι θὰ ἦτο ἡ ἰδική μου: νὰ κλείσῃ τις τὰ ὦτα πρὸ πάσης φήμης, προλήψεως, ἰδέας ξένης, νὰ λάβῃ ἀντὶ τούτων μόνον τὰ κυριώτερα ἔργα τοῦ Ζολᾶ καὶ ἐξ ἰδίας μελέτης νὰ ἐξαγάγῃ κατὰ τὴν ἰδικήν του σκέψιν τὰ πορίσματα. Ἡ γνώμη πιθανὸν νὰ μορφωθῇ οὕτω λανθασμένη, διότι κανεὶς δὲν ἐγγυᾶται ὅτι ἡ λογικὴ συσκευὴ τοῦ κρίνοντος εἶνε καλὴ ἢ ὅτι ἔχει ὅλα τὰ ἐφόδια· πλὴν μόνον οὕτω θὰ φέρῃ τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεώς της, θὰ βαρύνῃ ὡς τοιαύτη εἰς τὴν πλάστιγγα καὶ θὰ δύνατται μ' εὐσυνείδητον θάρρος νὰνακοινωθῇ πρὸς τοὺς ἄλλους.

Ἡ πρώτη μου μετὰ τοῦ Ζολᾶ γνωριμία ὑπῆρξε τὸ *Une page d' amour*, γλυκὺ καὶ παθητικὸν μυθιστόρημα, τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσα πολὺ νέος καὶ τὸ ὁποῖον μοὶ ἔκαμε καλὴν ἐντύπωσιν τότε διὰ τὰς ὡραίας του περιγραφάς. Ἀλλ' εἶχα λησμονήσῃ ἔκτοτε καὶ τὸ ἔργον καὶ τὸν συγγραφέα — ἄγνωστον ἀκόμη παρ' ἡμῖν, ὅπως σχεδὸν καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ, ἐκτὸς τῆς Ῥωσσίας—ὅταν μ' ἔκαμε νὰ τὰ ἐνθυμηθῶ βραδύτερον ἡ φοβερὰ ἔκρηξις τῆς Νανᾶς, ὁ ἀντίκτυπος τῆς ὁποίας ἔφθασεν ἐπὶ τέλους «καὶ μέχρι τῶν προπόδων τῆς Ἀκροπόλεως.» Διότι τὸ σκάνδαλον ὑπῆρξε φοβερὸν καὶ παγκόσμιον. Τὰ ἀναθέματα καὶ οἱ ὕμνοι διεδέχοντο ἄλληλα καὶ ἐνηργοῦντο κατασχέσεις καὶ δίκαι ἐπὶ προσβολῇ τῶν ἠθῶν· ὁ φανατισμὸς ἐμαίνετο ἑκατέρωθεν περὶ τοῦ νεοφανοῦς βιβλίου καὶ ἐκυκλοφόρουν μετὰ μυριάδων ἀντιτύπων αἱ ἀντιφατικώτεραι περὶ αὐτοῦ ἰδέαι. Ἐν μέσῳ τοῦ κυκεῶνος τούτου ἔλαβον καὶ ἐγὼ ἀνὰ χεῖρας τὴν Νανὰν —ἤδη ἐν ἀπαραμίλλῳ ἑλληνικῇ μεταφράσει— καὶ ἐμακρύνθην ὅσον ἠδυνάμην τοῦ θορύβου διὰ νὰ τὴν ἀναγνώσω. Ὁμολογῶ ὅτι δέν με εἵλκυσε πολὺ ἐξ ἀρχῆς οὔτε *ἡ φυσικὴ καὶ κοινωνικὴ ἱστορία τῆς οἰκογενείας τῶν Ρουγκὸν—Μακκὰρ ἐπὶ τῆς δευτέρας αὐτοκρατορίας*—ἱστορία τὴν ὁποίαν δὲν εἶχον παρακολουθήσῃ — οὔτε καὶ *ἡ βραδεῖα διοδοχὴ τῶν ρευρικῶν συμπτωμάτων, ὅσα ἀποκαλύπτονται παρά τινι γενεᾷ κατόπιν ἀρχικῆς τινος βλάβης ὀργανικῆς* κτλ. —διαδοχὴ τῆς ὁποίας δὲν ἐδυνάμην ἐξ ἑνὸς βιβλίου νὰντιληφθῶ καθαρῶς. Ἀνεξαρτήτως πάσης φιλοσοφικῆς ἰδέας ἡ Νανὰ μοῦ ἤρεσεν ὡς καλλιτέχνημα. Ἡ δύναμις καὶ ἡ τελειότης τῆς ἐκφράσεως ἐκείνης, ἡ φανερὰ πρόοδος τοῦ λόγου, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζα ἀνίκανον διὰ τόσῳ πιστὴν καὶ ἄμεσον ἀποτύπωσιν τῶν εἰκόνων καὶ τῶν σκηνῶν, ἡ μεγαλήγορος ποίησις ἡ ἐφιπταμένη μυστηριωδῶς ἄνωθεν τῆς πραγματικότητος ταύτης· αὐτὰ ἐκίνησαν τὸν ἐνθουσιασμόν μου καὶ εἰς πολλὰ μέρη τὰ δάκρυά μου. Τοῦτο μοῦ ἤρκεσε,—καὶ θὰ ἤρκει νομίζω εἰς οἱονδήποτε ἄλλον, — διὰ νὰ ἐννοήσω ἔκτοτε ὅτι ὁ Ζολᾶ εἶνε ἀληθὴς συγγραφεύς, ἀληθὴς καλλιτέχνης καὶ ἄξιος ὡς τοιοῦτος ἂν ὄχι ἀγάπης, διότι τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν ἰδιαιτέρων κλίσεων ἑκάστου, ἀλλὰ πάντως προσοχῆς καὶ τὸ κυριώτερον δικαιοσύνης. Ἐνδιεφέρθην καὶ παρηκολούθησα τὸν βίον του· τὴν πτωχείαν καὶ τὴν ἀθλιότητα τῆς νεότητός του· τὰς πρώτας του λυρικὰς ὁρμάς, ὅταν, κατοικῶν εἰς ἓν ἄθλιον ὑπερῷον μὲ τὸ λαμπρὸν πανόραμα τῶν Παρισίων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, ἔμενεν ἐπὶ ἡμέρας διπλωμένος μ' ἓν σκέπασμα en Arabe, διότι εἶχεν ἐνεχυριάσῃ τὰ ἐνδύματά του μέχρις ἑνός, ἔτρωγεν ἄρτον καὶ ἔλαιον, τὸ ὁποῖον τῷ ἔστελλον οἱ γονεῖς του ἀπὸ τὸ Αἴξ, καὶ ἔγραφε στίχους ἀλεξανδρινοὺς ἐπὶ ἐπιστημονικῶν καὶ φιλοσοφικῶν θεμάτων· τοὺς τραχεῖς του βιωτικοὺς καὶ φιλοσοφικοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν ἀποτυχίαν τῶν πρώτων του βημάτων, ὅταν συγκατηριθμεῖτο καὶ αὐτὸς μεταξὺ τῶν Ratés· τὸ θάρρος τὸ ἀκατάβλητον καὶ τὴν ἐπιμονήν, μεθ' ἧς κατώρθωσεν ἕως τέλους νὰ γνωσθῇ, νὰναγνωσθῇ, νὰ δοξασθῇ, καὶ νὰ πλουτήσῃ· τὴν ἤρεμον καὶ ἐργώδη του ζωὴν—nulla dies sine linea— εἰς τὴν ἐξοχὴν τοῦ Médan, ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας του, τῶν στενῶν του φίλων καὶ τῶν θριαμβων του... Ἐμελέτησα ἔκτοτε καὶ συνέκρινα ὅσον ἐδυνάμην τὸ πρόγραμμά του, τὰ πολεμικὰ του ἄρθρα καὶ τὰ πρωτεύοντα ἐκ τῶν ἰδίων καὶ τῶν ἄλλων πραγματικῶν μυθιστορημάτων. Οὕτω νομίζω ὅτι δύναμαι νὰ ἔχω μίαν γνώμην. Ἀλλὰ πρὶν τὴν ἐκφράσω ὁπωσδήποτε, πρέπει νὰ εἴπω διὰ βραχέων τί ἄρά γε εἶνε ἡ λεγομένη πραγματικὴ ἢ φυσιολογικὴ σχολή, διότι ὀλίγιστοι, καθὼς προεῖπον, ἔχουσιν ἀμιγῆ περὶ τῶν δογμάτων της ἰδέαν.

Β'.

Ἂν καὶ τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα διάφορα διαφόρους δίδουσιν ὁρισμοὺς τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, παραδέχονται ἐν τούτοις γενικῶς ἐν τῇ αἰσθητικῇ ὅτι τὸ καλόν, ἐκφράζον τὸ ἀληθές, ἄγει πρὸς τὸ ἀγαθόν. Ἐκ τῆς σχέσεως ταύτης προκύπτει δι' ὀλίγων μόνων συλλογισμῶν πρῶτον μέν, ὅτι ἡ καλλιτεχνία, ἡ ποίησις τουτέστι τοῦ καλοῦ, δὲν εἶνε κατ' οὐσίαν ἄλλο ἢ ἔκφρασις, ἀπεικόνισις τοῦ ἀληθοῦς· δεύτερον δέ, ὅτι ἡ ἠθικὴ ὠφέλεια πηγάζει ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἐκφράσεως, ἥτις μόνη ἐπιδρᾷ καλῶς ἄνευ ἄλλης διδασκαλίας ἢ παραδείγματος, ὅπως γίνεται τοῦτο φανερὸν εἰς τὰς εἰκαστικὰς λεγομένας τέχνας. Ἀλλὰ πᾶσαι αἱ καλαὶ Τέχναι δὲν διαφέρουσιν ἀπ' ἀλλήλων οὐσιωδῶς εἰμὴ κατὰ τὸν βαθμὸν καὶ τὰ μέσα τῆς ἐκφράσεως· ἄλλαι τουτέστιν ἐνεργοῦσιν ἐν τόπῳ, παραλαμβάνουσαι ἐκ τούτου τὰ στοιχεῖα τῆς συμμετρίας, ὡς ἡ Ἀρχιτεκτονική, ἡ Γλυπτική, ἡ Ξυλογραφική· καὶ ἄλλαι ἐν χρόνῳ, παραλαμβάνουσαι τὰ στοιχεῖα τοῦ ῥυθμοῦ, ὡς ἡ Μουσικὴ καὶ ἡ Ποίησις. Ἡ τελευταία αὕτη καὶ διὰ τὴν ἔκτασιν τὴν ὁποίαν ἔχει, καὶ διὰ τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων ἐνεργεῖ, ὑπηρετουμένη ὑπὸ τοῦ λόγου, τοῦ τελειοτέρου ὀργάνου ἐκφράσεως, κατέχει ἀναμφιβόλως τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ. Ἐν τῇ φιλολογίᾳ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι εἶνε πλαστικὸν ἢ δημιουργικόν, ὡς συνειθίσαμεν νὰ λέγομεν, ἀνήκει εἰς τὴν Ποίησιν καὶ τἀνάπαλιν· ἄρα καὶ τὸ Μυθιστόρημα, τὸ τόσῳ προσφιλὲς κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, εἶνε μία ἐκ τῶν πολλῶν αὐτῆς μορφῶν.

Ὁπωσδήποτε θελήσῃ τις νὰ διατυπώσῃ τὰ τεθέντα ἀνωτέρω, θὰ ἔλθῃ πάντως εἰς τὸ ἀναμφισβήτητον συμπέρασμα ὅτι ἡ Τέχνη γενικῶς εἶνε ἀπεικόνισις τοῦ Ἀληθοῦς. Ἀλλὰ ποῖον εἶνε λοιπὸν αὐτὸ τὸ Ἀληθές; Ὁ «πραγματικισμὸς»— ἂς μοι ἐπιτραπῇ ἡ ἐξ ἀναλογίας κατασκευὴ τῆς λέξεως, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς μεταγραμματίσεως τοῦ realisme — ἀκολουθεῖ ἢ μᾶλλον εἶνε ἀπαύγασμα τῶν τελευταίων φιλοσοφικῶν ἰδεῶν. Διὰ τοῦτο λέγει ὅτι πρὸς τὴν ἀπεικόνισιν ταύτην δὲν ἔχομεν ἄλλο ὑπόδειγμα παρὰ τὴν φύσιν, τὸν πραγματικὸν κόσμον, ἐν ἄλλαις λέξεσι πᾶν ὅ,τι ὑποπίπτει εἰς τὰς αἰσθήσεις μας, διότι πέραν αὐτῶν οὐδὲν δυνάμεθα ν' ἀντιληφθῶμεν, οὔτε θετικῶς νὰ γνωρίσωμεν, οὔτε ἀληθῶς ν' ἀποδώσωμεν. Τὸ ἐν τῇ Τέχνῃ καλὸν εἶνε προϊὸν τοῦ ἐν τῇ Φύσει καλοῦ, ἔλεγον καὶ οἱ παλαιοὶ αἰσθητικοί. Ἡ φύσις ἄρα, ἡ ζωή, ἡ μεγάλη αὕτη καὶ αἰωνία ζωὴ μὲ τὰς ποικίλας αὐτῆς ἐμφανίσεις καὶ μεταμορφώσεις, ἡ ζωή, ἥτις μᾶς περιστοιχίζει ὅπου στρέψωμεν τὸ βλέμμα καὶ τὴν διάνοιαν, θὰ εἶνε εἰς τὸ ἑξῆς ὅπως ἦτο καὶ ἀνέκαθεν τὸ εὐρὺ στάδιον τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ καλλιτέχνου, τοῦ μυθιστοριογράφου. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐν τῇ ἀπεικονίσει εἶνε χρεία νὰ μὴ παραμορφοῦται ἡ ζωὴ αὕτη. Ὁ Ζολᾶ προβάλλει τὸ ἑξῆς καταθλιπτικὸν δίλημμα: οἱαδήποτε παραμόρφωσις εἶναι ἐκτροπὴ ἐκ τῆς ἀληθείας· ἡ ἐκτροπὴ αὕτη, εἰς τὴν ὁποίαν ἄγει ἀναγκαίως ἡ φαντασία ἄνευ τῆς πείρας καὶ τῆς παρατηρήσεως, εἶνε ψεῦδος· ἡ ἔκφρασις τοῦ Ψευδοῦς ποτὲ δὲν δύναται νὰ εἶνε καλλιτέχνημα. Τὰ ἔργα ἄρα τῆς δημιουργικῆς φιλολογίας, ὅσα δὲν βασίζονται ἐπὶ τοιαύτης ἀρχῆς εἶνε *τέρατα*, ὅμοια πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα παράγει ἡ φαντασία ἄνευ ἔρματος, προσαρμόζουσα ἐπὶ σώματος κυνὸς κεφαλὴν γυναικός, πτέρυγας ἀετοῦ, ὀδόντας λέοντος καὶ οὐρὰν δράκοντος. Ἀλλ' ἂν δὲν κάμνουσι κοινῶς τὴν ἐντύπωσιν τῆς Σφιγγός ταύτης, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ὁ ὀφθαλμὸς καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων ἔχουν πλέον συνειθίσῃ τὰ φιλολογικὰ τέρατα, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν παύουν διὰ τοῦτο νὰ εἶνε τέρατα, καὶ νὰ κάμνουν τὴν ἀνάλογον ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ὀλίγους.

Ὄχι λοιπὸν φαντασία ἀχαλίνωτος ἀλλὰ παρατήρησις περφωτισμένη καὶ περιγραφὴ ἀκριβολόγος· ὄχι ἐκλογὴ καὶ διαστροφὴ κατὰ τὸ δοκοῦν ἀλλ' ἀντιγραφὴ πιστὴ τῆς ζωῆς— ἰδοὺ τὸ θεμελιῶδες δόγμα τῆς πραγματικῆς σχολῆς. Ἐκ τούτου μόνον ἀπορρέουσι φυσικώτατα καὶ δύνανται νὰ ἐξαχθῶσιν ἀναλυτικῶς ἄνευ ἄλλων στοιχείων ὅλοι οἱ ἄλλοι ὅροι καὶ ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν καὶ ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τῶν καλλιτεχνημάτων. Ἐννοεῖται ἐν πρώτοις ὅτι μυθιστοριογράφος ἀσπασθεὶς ἅπαξ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀπαραμορφώτου ἀληθείας, ὀφείλει ἀναγκαίως νὰ ἐπιταχθῇ πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους: Κάτω αἱ προλήψεις! ἡ δὲ φωνή του, ὡς ἡ τοῦ Ζολᾶ, πρέπει νὰ εἶνε ἰσχυρά, ἰσχυροτέρα ἑκάστοτε τοῦ θορυβώδους σκανδάλου, τὸ ὁποῖον θὰ διεγείρῃ τὸ ἔργον του παρὰ τοῖς προληπτικοῖς. Τὸ ἀληθές, ὅ τι παρουσιάζει ἡ ζωὴ εἰς τὴν παρατήρησίν μας, ὅ τι δήποτε καὶ ἂν εἶνε, ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἐθεωρεῖτο, ἔχει ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ μόνου τὸ προσὸν ὡς ἀληθὲς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν καλλιτεχνίαν. Δὲν ὑπάρχει πλέον αἰσχρὸν ἢ ἠθικόν, ἄσχημον ἢ ὡραῖον, χυδαῖον ἢ εὐγενές, γυμνὸν ἢ συγκεκαλυμμένον, βορβορῶδες ἢ ἄσπιλον, σκιερὸν ἢ φωτεινόν· ὑπάρχει μόνον ψευδές, τὸ ὁποῖον ἀποσκορακίζεται, καὶ ἀληθές, τὸ ὁποῖον ἐπιζητεῖται. Μόνη ἡ ἔκφρασις τοῦ ἀληθοῦς τούτου ἔχει ἐπίδρασιν ἠθικήν· ἀρκεῖ δὲ νὰ εἶνε ἓν ἔργον καλλιτέχνημα διὰ νὰ εἶνε ἠθικόν. Ἀρεταὶ ἢ κακίαι δὲν ὑπάρχουσιν, ὅπως οὔτε πράξεις ἀγαθαὶ ἢ πονηραί· ἀλλὰ πράξεις μόνον, αἰσθήματα, ἐπιθυμίαι, πάθη, ἐκδηλώσεις δηλαδὴ τοῦ ἀνθρώπου, τὰς ὁποίας συνθηματικῶς καλοῦσιν ἄλλας ἀρετὰς καὶ ἄλλας κακίας. Πηγαζουσαι ὅλαι

ἐκ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς, ἀπόρροιαι τῶν νεύρων, τοῦ ὀργανισμοῦ, δὲν διαφέρουσι κατ' οὐσίαν, οὐδ' ἔχουσι συγκεκριμένα ὅρια ἢ σταθεροὺς κανόνας, δι' ὧν καθορίζονται. Τοῦτο ἐγὼ θεωρῶ ἀρετὴν καὶ σὺ κακίαν· ἀδιάφορον! ὁ καλλιτέχνης δὲν πρόκειται οὔτε δύναται νὰ συμβιβάσῃ τὰς ἠθικάς μας ἀρχάς· ψυχρὸς καὶ ἀπαθὴς παραμένει ἐκεῖ, ἀμέτοχος ὅλων τῶν μεταφυσικῶν μας ἐρίδων· πλάσμα δὲ τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ζωγραφίζει μόνον ὅ τι ὑποπίπτει εἰς τὴν ἀντίληψίν του, ὅσον εἶνε δυνατὸν ἀντικειμενικῶς, μὲ ὅσην εἰμπορεῖ ἀκρίβειαν καὶ εὐσυνειδησίαν, ἀλλ' ἄνευ ψήφου καὶ ἀνεύθυνος διὰ τὴν ἠθικὴν κρίσιν τὴν ὁποίαν θὰ ἐξαγαγῇ ἐλεύθερος καὶ ἀνεπηρέαστος οἱοσδήποτε ἀναγνώστης, ὅπως καὶ ὁ φωτογράφος, ὁ ὁποῖος δὲν ἀναμιγνύεται ποσῶς μὲ τὸ τοπίον, τὸ ὁποῖον ἀντιγραφει ἐπὶ τῆς πλακός του. Πιστοὶ ἀντιγραφεῖς καὶ οἱ καλλιτέχναι τῆς πραγματικῆς σχολῆς κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρουσι τῶν φωτογράφων, ὅτι ἀντὶ τοῦ φακοῦ τὸν ὁποῖον οὗτοι μεταχειρίζονται, ἐκεῖνοι ἔχουσι τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀντίληψιν, ἥτις διαφέρει παρ' ἑκαστῳ ἀνάλογως τῆς ἰδιοσυγκρασίας του. Πᾶσα ἐξωτερικὴ ἐντύπωσις, ἐν ἄλλαις λέξεσι, διερχομένη διὰ τοῦ ἐγκεφάλου, ὑφίσταται ἀναγκαίως κάποιαν μεταμορφωσιν καὶ ἐξέρχεται ἐκεῖθεν μὲ τὴν σφραγῖδα τῆς ἀτομικότητος. Διὰ τοῦτο ἡ ξηρά, ἡ ἀπόλυτος ἀλήθεια εἶνε ἀνέφικτος, ἀφ' οὗ οὐδεὶς ἔχει ἀξιώσεις κατόπτρου ἐντελοῦς. Ὁ μὲν ἀντιλαμβάνεται οὕτως, ὁ δὲ ἄλλως· ὁ μὲν ἔχει περισσοτέραν ὁ δὲ ὀλιγωτέραν δύναμιν τοῦ ἀποδίδειν τὰς ἀντιλήψεις. «Ἡ φύσις ὁρωμένη διὰ μέσου μιᾶς ἰδιοσυγκρασίας» ὥρισεν ὁ Ζολᾶ τὴν πραγματικὴν σχολήν· ὁ δὲ περιορισμὸς οὗτος σώζει ἀκουσίως ἡμῶν ἐν τῇ ἀπομιμήσει τῆς φύσεως ὅλην τὴν σχετικὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν πρωτοτυπίαν, ἥτις εἶνε δυνατὸν νὰ τηρηθῇ, χωρὶς τὸ καλλιτέχνημα νὰ γίνῃ τέρας.

Εἰς τὴν τοιαύτην περιγραφήν, ἄμεσον, ἀπτήν, ἀκριβῆ, καὶ ἡ ἐλευθεροστομία ἀποβαίνει ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ. Πᾶσα περίφρασις σεμνή, ἐκτὸς τοῦ ὅτι θὰ ἦτο ὑποκρισία, πρόληψις ἀντιτιθεμένη πρὸς τὰς φιλοσοφικὰς ἀρχὰς τῆς σχολῆς, θὰ παρέβλαπτε καὶ τὸ καλλιτεχνικὸν μέρος· διότι θὰ παρενέβαλλεν αὐτὸν τὸν συγγραφέα μεταξὺ τοῦ ἀντικειμένου καὶ τοῦ ἀναγνώστου, οὕτω δὲ θὰ κατεστρέφετο ἡ καθαρὰ ἀντίληψις. Ἔπειτα ἡ περίφρασις, δηλαδὴ μία συγκάλυψις προκλητική, ἐξάπτει καὶ διεγείρει περισσότερον, ἡ δὲ τοιαύτη διάθεσις θὰ παρέβλαπτε τὴν ψυχρότητα καὶ τὴν ἀμεροληψίαν τῆς περιγραφῆς. Συγγραφεὺς εὐσυνείδητος οὐδέποτε θὰ ἐθυσίαζεν εἰς τὰς προσωρινὰς ἀπαιτήσεις τῆς σημερινῆς κοινωνίας καὶ τῆς σημερινῆς ἠθικῆς, τὴν Τέχνην του, τὴν αἰώνιον δι' ἧς ἀπευθύνεται πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ πρὸς τὸ μέλλον. Χάριν τῆς ρηθείσης καθαρότητος ἀπαγορεύονται καὶ αἱ παρεκβάσεις· ὁ μυθιστοριογράφος δὲν ὁμιλεῖ ποτὲ ὑποκειμενικῶς· — ἀλλὰ καὶ τί νὰ εἴπῃ χωρὶς νὰ καταπέσῃ ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἀπροσβλήτου βάθρου ἐφ' οὗ ἵσταται, ἀπαθής, σιωπηλός, μέγας, δεικνύων πρὸς τὸν ἀναγνώστην τὰς ποικίλας φάσεις τῆς ζωῆς; τί νὰ διδάξῃ αὐτός, ἀφ' οὗ διδάσκει μόνη της ἡ Τέχνη τῆς ποιήσεως, ἐπιδρῶσα ἠθικῶς ἄνευ τῆς διδασκαλίας τοῦ ποιοῦντος, ὅπως ἡ εἰκὼν καὶ τὸ ἄγαλμα; Ὄχι ὀλιγώτερον κακίζεται καὶ ἡ πλοκή, οἱαδήποτε διαστροφὴ τῆς φυσικῆς καὶ συνήθους διαδοχῆς τῶν γεγονότων, εἴτε σκοποῦσα ἁπλῶς νὰ θεραπεύῃ ὀρέξεις πλήθους χαμαιζήλου, εἴτε ζητοῦσα νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἀρχὰς ἠθικῆς οἱασδήποτε, ἰδέας καθάρσεως ἀριστοτελείου, τιμωρίας τοῦ κακοῦ, ἀνταμοιβῆς τοῦ καλοῦ καὶ καθεξῆς. Ἡ τοιαύτη αὐθαίρετος πλοκὴ ἀπετέλει ἄλλοτε καὶ ἀποτελεῖ ἀκόμη παρὰ τοῖς πολλοῖς τὰ δύο τρίτα τῆς καλλιτεχνικῆς ὑποστάσεως τῶν μυθιστορημάτων· ἀλλ' ἡ πραγματικὴ σχολὴ δὲν εἰμπορεῖ ἐν γνώσει νὰνεχθῇ τοιοῦτο ψεῦδος, καὶ μαλιστα ὅταν εἰς ἄλλα ἀποβλέπουσα, δέν το χρειαζεται. Τέλος διὰ τὴν πεφωτισμένην παρατήρησιν καὶ τὴν ἀκριβολόγον περιγραφήν, περὶ ἧς ἔλεγον, φανερὸν ὅτι αἱ γνώσεις εἶνε ἀπολύτως ἀναγκαῖαι. Προκειμένου περὶ τῆς ζωῆς ἡ βιολογία, ἡ φυσιολογία ἰδίως, ἡ ψυχολογία, ἡ κοινωνιολογία, τὰ τελευταῖα πορίσματα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, εἶνε ἐφόδια ἀπαραίτητα διὰ τὴν μελέτην αὐτῆς. Αἱ παρατηρήσεις πρέπει νὰ ἔχωσι ἐπιστημονικὴν βάσιν καὶ ὅσῳ τὸ δυνατὸν ἐπιστημονικὴν ἀκρίβειαν. Ἀπαιτεῖται ἐπίσης καὶ πλήρης προπαρασκευὴ διὰ τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας, ἄνευ τῶν διδαγμάτων τῆς ὁποίας ὁ μυθιστοριογράφος δὲν δύναται νὰνέλθῃ ἐφ' ὑψηλοῦ σημείου ἐπισκοπήσεως ἐν γένει, οὔτε νὰ ἔχῃ τὰς ἀναλόγους βλέψεις. Οὕτως ἑρματίζεται καὶ χαλιναγωγεῖται ἡ φαντασία, ἀπαραίτητος δύναμις διὰ πάντα καλλιτέχνην, καὶ παύουσα πλέον νὰ περιπλανᾶται μόνη εἰς τὰς σκοτεινὰς της τρίβους, συνειθίζει βαθμηδὸν νὰκολουθῇ τὴν φωτεινὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας, ἐκ παραλλήλου πάντοτε πρὸς τὴν κρίσιν. Τοιαύτη φαντασία βοηθεῖ τοὺς μυθιστοριογράφους οὐχὶ βεβαίως εἰς τὴν ἀποκάλυψιν καὶ περιγραφὴν ἀμυθήτων θησαυρῶν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ μαθηματικοῦ νήματος ἐπὶ παραδείγματι τὸ ὁποῖον ὁδηγεῖ ἀπ' ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρωπον καὶ τὸ ὁποῖον ὁ Ζολᾶ παρακολουθεῖ διὰ τῶν ἔργων του, λύων τὸ διπλοῦν ζήτημα τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τοῦ περιβάλλοντος, ἀφ' οὗ—λέγει—ἡ κληρονομικότης ἔχει τοὺς νόμους της ὅπως ἡ βαρύτης.

Ἕπεται τὸ τέλος

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ.

ΚΡΑΒΑΡΑ

(Ὁδοιπορικαὶ σημειώσεις)

Συνέχεια· ἴδε σελ. 309

Μετ' ὀλίγον εἴχομεν ἐμπρὸς ἀπὸ ἀμφιθεατρικοὺς λόφους εἰς βουνοὺς ἀναβαίνοντας καὶ κλείοντας τὸν ὁρίζοντα καὶ τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ. Πρὶν ὅμως φθάσωμεν ἐκεῖ ὅπου βεβαίως θὰ ἠνοίγοντο πάλιν αἱ κοῖται καὶ θὰ παρεμέριζον οἱ βουνοί, ἐχρειάσθη νὰ λοξεύσωμεν εἰς ἕνα νερόμυλον. Διότι ἀπ' ἐκεῖ ἤρχιζε τὸ τραχὺ μονοπάτι, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσωμεν διὰ ν' ἀναβῶμεν μετὰ μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας ἀνωφέρειαν εἰς Ἀράχωβαν. Ἐσπεύσαμεν προθύμως διότι αὕτη ἦτο τὸ τέρμα τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῶν βασάνων μας τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἐντύπωσιν ἐπροξένησεν εἰς ἡμᾶς ὅτι καθ' ὅλην τὴν ποταμοπορείαν μας ἐπὶ τοῦ Φίδαρι καθὼς κ' ἐπὶ τοῦ Μόρνου, δὲν συνηντήσαμεν τὴν δάφνην. Ποῦ ἡ γείτων Αἰτωλικὴ γῆ, ἐπὶ τῆς ὁποίας φύεται κατὰ λόχμας ῥωμαλέα, ἡ ἄλλοτε ὑπερήφανος αὐτὴ ἐρωμένη τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἀλλὰ τὸ ζηλευτὸν φυτὸν στέφει μόνον τὰ μέτωπα ἐνδόξων ἀνδρῶν καὶ τὰ χώματα ἐνδόξων τόπων· ἐνῷ ἡ Ναυπακτία ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι τοῦ Ἀγῶνος ἐλέγετο καὶ ἦτο πάντοτε *Ἐπίκτητος*.

Γ'.

Ἀράχωβα.— Σλαῦοι. — Ἐν τῇ παραδόσει ἡ ἱστορία.—Σισμαναῖοι καὶ Ἀλῆ πασᾶς.— Μονὴ τοῦ Προφήτου Ἠλία— Εἰκὼν τοῦ Θανασούλα Σισμάνη.

Ἡ Ἀράχωβα δὲν εἶν' ἐκείνη, ἣν ἐδόξασε κατὰ τὸν ἀγῶνα ὁ Καραϊσκάκης. Τὸ ὄνομα τοῦτο, καθαρῶς σλαυϊκόν,ἀπαντᾶται εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὀρεινὰ πάντοτε, ὅπου βεβαίως κατῴκησαν Σλαῦοι κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους.

Ἡ ἐν λόγῳ Ἀράχωβα εἶνε θερινὴ ἕδρα τοῦ δήμου Κλεπαΐδος καὶ ἔχει περὶ τοὺς 700 κατοίκους. Αἱ οἰκίαι της εἶνε κατεσπαρμέναι εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἐπὶ τῆς ὀσφύος τοῦ βουνοῦ, μεμακρυσμέναι ἡ μία τῆς ἄλλης ἐν μέσῳ τῶν ἀγρῶν των, ὡς ἐξοχικαί. Ὁ στενὸς δρομίσκος ὁ διατέμνων καθέτως αὐτήν, χρησιμεύει καὶ ὡς ὀχετὸς καὶ κοίτη νεροῦ ἀφθόνου, κρημνιζομένου ἀπὸ τῶν βρύσεων, διανεμομένου εἰς ἄρδευσιν τῶν κτημάτων καὶ τοῦ λοιποῦ κατερχομένου μέχρι τοῦ ποταμοῦ. Ἔχει εἰς τὸ κέντρον νεόκτιστον ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας χάριν τῆς ὁποίας πανηγυρίζει ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας εἰς τὰς 15 αὐγούστου καὶ ἕτερον ἐξωκλήσιον ὁμώνυμον πρὸς τὴν κατωφέρειαν, ὅπου πανηγυρίζουν τὴν 8 Σεπτεμβρίου. Εἶν' ἐστραμμένη πρὸς μεσημβρίαν κ' ἔχει ὄπισθέν της, ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ καὶ καταλῆγον εἰς τὸν ποταμὸν μηνοειδῆ φραγμὸν ἐκ βουνῶν ὑψηλῶν καὶ ὀδοντωτῶν. Ἡ ἀναβολικὴ τούτου ἄκρα κοκκινόφαιος, μὲ πυκνὴν γραμμὴν ἐλατῶν,ἀνερχομένων ἐν τάξει ὡς φάλαγξ στρατιᾶς πρὸς τὴν κορυφήν, λέγεται Κόκκινη· ἐπ' αὐτῆς τρέχει νερὸν ψυχρότατον. Ἡ μέση ἐπὶ τῆς ὁποίας ἁπλοῦται πυκνόφυτον δάσος λέγεται Παληαράχωβα, ὅπου βεβαίως ἔπηξαν κατ' ἀρχὰς τὰς σκηνάς των οἱ οἰκισταὶ τῆς νῦν Ἀραχώβης καὶ ἡ δυτικὴ— γυμνὸς πριονοειδὴς βουνὸς—λέγεται Παληονέχωρον, κάτω τοῦ ὁποίου ἐγείρεται τὸ σημερινὸν Νεοχῶρι.

Ὡς εἴπομεν τὸ ὄνομα τῆς κώμης ταύτης εἶνε σλαυικόν. Ἀλλὰ τὸ πλεῖστον μέρος χωρίων καὶ κωμῶν καὶ θέσεων καὶ βουνῶν καὶ ῥευμάτων τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἔχει ὄνομα σλαυικόν καθὼς καὶ αὐτὴ ἡ ἐπαρχία. Φαίνεται ὅτι οἱ Σλαῦοι ἐπεκράτησαν παρὰ πᾶν ἄλλο μέρος εἰς τὸ τμῆμα τοῦτο τῆς Ῥούμελης.

Εἶνε γνωστὸν παρὰ τῶν ἱστορικῶν ὅτι οἱ Σλαῦοι ἀπὸ Ἡρακλείου μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου δὲν ἔπαυσαν κατερχόμενοι ὡς ἀπειλητικὴ πλημμυρα ἀπὸ Ἴστρου μέχρι Ταινάρου ὅτε *ἐσλαυώθη πᾶσα ἡ χώρα καὶ γέγονε βάρβαρος*. Οἱ Σλαῦοι οὗτοι ἐγκατεστάθησαν εἰς πολλὰ μέρη τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ὡς αὐτόνομοι ὑπὸ τοὺς ἰδίους αὐτῶν *ζουπάνους*, τοὺς φυλάρχους των,καὶ πολλάκις ἤγειραν ὅπλα κατὰ τῆς Ἀρχῆς. Ἀλλ' εἰς μίαν τούτων ἐξέγερσιν, συμβᾶσαν κατὰ τὸ 807 ἐν τῷ θέματι τῆς Πελοποννήσου, διεσκορπίσθησαν καὶ ἐξωντώθησαν περὶ τὰς Πάτρας τῇ ἀρωγῇ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου πολιούχου τῆς πόλεως. Δὲν εἶνε δὲ δύσκολον ἔκτοτε φεύγοντες τὴν ἐκδικητικὴν μάχαιραν τῶν Γραικῶν νὰ κατέφυγαν εἰς τοὺς πετρώδεις τούτους τόπους, λίαν προσφόρους εἰς τὰς ψυχικὰς αὐτῶν ὁρμὰς καὶ τὰ αἰσθήματα καὶ ν' ἀπεδίωξαν τοὺς ἐν αὐτοῖς ὀλιγαρίθμους κατοίκους. Καὶ δὲν εἶν' ἐπίσης δύσκολον ἡ προαναφερθεῖσα παράδοσις περὶ ἐπιδρομῆς σιδηρούχων κωνώπων, οἵτινες κατέστρεψαν τοὺς παλαιοὺς ἕλληνας νὰ ἐννοεῖ τὸ ἱστορικὸν γεγονὸς τῆς ἐπιδρομῆς τῶν φιλοπολέμων καὶ ἀγρίων τούτων ὀρδῶν.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος ἀπαντᾶται ἡ τοιαύτη παράδοσις. Ἄλλοτε, κατὰ τὴν ἐν Δωρίδι περιοδείαν μου ἤκουσα εἰς Μαλανδρῖνον παρομοίαν παράδοσιν καὶ μοὶ ἔδειξαν ἄνω τῆς Βιδάβης τὰ *Πηγάδια τοῦ Ἑλληνα* καὶ συντρίμματα μεγάλου πίθου ἐντὸς τοῦ ὁποίου, κατὰ τοὺς λόγους τῶν

χωρικῶν, εὑρέθησαν ὀστᾶ ἀνθρώπου, ταφέντος ἵνα ἀποφύγῃ, σιδηρορρύγχους κώνωπας. Ἀλλὰ μήπως κ' ἐκεῖ δὲν ἐπέδραμον αἱ ἄγριαι αὗται φυλαὶ καὶ οἱ εἰρηνικοὶ κάτοικοι, τοὺς ὁποίους δὲν ἐθέρμαιναν πλέον αἱ ἰδέαι τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ, δὲν ἔφευγον πρὸ αὐτῶν πεφοβισμένοι; Ἀλλ' ὅ,τι πρὸ πάντων δύναται νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν Σλαύων ἐν τῷ τμήματι τοῦτο τῆς Ρούμελης εἶνε ἡ ἀκμάζουσα ἔτι οἰκογένεια Σισμάνη. Ἡ οἰκογένεια αὕτη εἶν' ἐγκατεστημένη εἰς Ἀράχωβαν καὶ ἀριθμεῖ ἴσως ὅσα καὶ ἡ κώμη αὐτὴ ἔτη. Κανεὶς δὲν γνωρίζει ἂν ἔρχεται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ κανένα ζουπάνον τῆς ἐπιδραμούσης εἰς τὸ τμῆμα τοῦτο φυλῆς ἢ ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἐκείνου βασιλέως τῶν Βουλγάρων, ὅστις κλεισθεὶς περὶ Νικόπολιν μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ καὶ βογιάρων, ἐξῆλθεν εἶτα καὶ παρεδόθη ἀπόλεμος καὶ τεταπεινωμένος εἰς τὸν Μουράτ κατὰ τὸ 1388. Αἱ φυσιογνωμίαι τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας προδίδουσιν ἀναντηρρήτως τὴν ἀπὸ Βορρᾶ καταγωγήν· ἡ δὲ περὶ τὰ κοινὰ διαφορὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Κραβαρίτας τὴν ἡγεμονικήν. Καὶ λέγεται μὲν ὅτι πέριξ τοῦ Κραβασαρᾶ ὑπάρχει μαρμαρίνη στήλη φέρουσα τὰ ὀνόματα δεκατριῶν ἐν ὅλῳ Σισμαναίων, ἀπαγχονισθέντων ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς παλαιοτάτην ἐποχήν· ἀλλὰ δυστυχῶς αἱ παραδόσεις, αἱ σωζόμεναι ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, δὲν ἐκτείνονται πέραν τῆς τετάρτης γενεᾶς.

Κατὰ τὰς παραδόσεις ταύτας ἀναφέρεται πρῶτος ὁ Κώστας Σισμάνης, ὅστις καὶ συνώκισεν εἰς τὴν νῦν θέσιν τοὺς διεσπαρμένους κατοίκους τῆς Παληαράχωβας. Ἦτο οὗτος ῥωμαλέος καὶ φιλοκίνδυνος ἀνήρ· συχνὰ συλλέγων τοὺς ἀνδρειοτέρους τῆς φυλῆς ἤρχετο μετ' αὐτῶν εἰς Ἀνατολήν, ὁπόθεν ἐπέστρεφε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ χειμῶνος πλήρης λαφύρων. Ἐκ τούτων ἔγεινε πλούσιος γαιοκτήμων καὶ πλουσιώτερος κτηνοτρόφος. Μίαν φορὰν προσκληθεὶς εἰς Χόμορην ὑπὸ τοῦ νεοδιορισθέντος πασᾶ, περιοδεύοντος τὸ πασαλίκιόν του, ἐξεπλάγη ἀναγνωρίσας ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ παλαιὸν συναγωνιστήν του. Ἀλλὰ καὶ ὁ πασᾶς, ὅστις δὲν ἦτο παρὰ ὁ Κούρτ πασᾶς Βεζύρης τοῦ Βερατίου, ἐξεπλάγη ὁμοίως καὶ φιλία συνέδεσε τοὺς δύο ἄνδρας. Ὁ βεζύρης ἐχαρισε νέας ἐκτάσεις γαιῶν εἰς τὸν Σισμάνην καὶ τὸν διώρισεν ἀντιπρόσωπόν του, ἔκτοτε δὲ οἱ χριστιανοὶ ἐκάλουν αὐτὸν Γκιαούρ πασᾶν. Ἐκ τῆς συναντήσεως δὲ ταύτης μετὰ τοῦ Κούρτ πασᾶ δύναται κανεὶς νὰ εἰκάσῃ ὅτι ὁ Κώστας Σισμάνης ἔζησε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος.

Ὁ Κώστας Σισμάνης ἀποθανὼν εἰρηνικῶς ἀφῆκεν ἕνα υἱόν, τὸν Ἀθανάσιον, τὸν γνωστὸν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ Θανασούλαν. Οὗτος ἐδέχθη εὐθὺς τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸν τίτλον τοῦ πατρός του. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ ὁ Ἀλῆς ὁ ἐκ Τεπελενίου ἤρχιζε τὸ πολυταραχον αὐτοῦ στάδιον ὅπερ μετ' ὀλίγον ἔφερεν εἰς τὴν δόξαν καὶ τὴν Βεζυρείαν. Φεύγων τοὺς ἀνδρείους κατοίκους τοῦ Χορμόβου τὸ ὁποῖον ἐπειράθη νὰ κυριεύσῃ καὶ τὰς μομφὰς τῆς μητρὸς ἐπὶ τῇ δειλίᾳ του, μετὰ τριάκοντα παληκαρίων ἐπλανᾶτο ἀνὰ τὴν Ρούμελην ὁ Ἀλῆς ζητῶν προστασίαν καὶ ἄρτον παρὰ τῶν ἁρματωλῶν καὶ κοτσαμπασίδων τοῦ τόπου. Πολλοὶ τοῦ Ξηρομέρου καὶ Βάλτου τὸν ἐβοήθησαν. Ἀλλ' ὅτε ἠθέλησε νὰ εἰσέλθῃ καὶ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Σισμάνη κατεδιώχθη ὡς λῃστὴς ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν ὀπαδῶν του.

Ἐπὶ τέλους ὁ Ἀλῆς ἀνῆλθεν πανισχυρος εἰς τὴν βεζυρείαν τῶν Ἰωαννίνων. Ἥμειψε γενναιοδώρως εὐθὺς ὅσους τὸν ἐβοήθησαν κατὰ τὰς πονηρὰς τοῦ βίου του ἡμέρας, ἐμελέτα ὅμως νὰ ἐκδικηθῇ ἕνα ἕνα καὶ ἀθορύβως ὅσους τὸν κατέτρεξαν. Εἰς τὸν Σισμάνην προσεποιήθη φιλίαν, ἀπεριόριστον εὔνοιαν καὶ λήθην τοῦ παρελθόντος, ἔκαμε δὲ τὸν υἱόν του Μουκτὰρ βλάμην μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ Σισμάνη.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην Σισμαναῖοι ἦσαν ἐν ὅλῳ πέντε. Ὁ Θανασούλας ἐν πρώτοις ὑπέργηρος ἔχων υἱὸν τὸν Νικολάκην· τούτου υἱοὶ ἦσαν ὁ Γιαννάκης, ὁ Μῆτσος καὶ ὁ Γιωργούλας· αὐτοὺς δὲ ὁ Ἀλῆς ἐβουλεύθη νὰ καταστρέψῃ ὅλους ὄχι τόσον διότι κατεδιώχθη ὑπ' αὐτῶν ἄλλοτε, ἀλλὰ φθονῶν διὰ τὴν ἰσχύν αὐτῶν καὶ τὰ πλούτη. Ὁ τίτλος ὃν ἀπέδιδαν εἰς τὸν γέροντα Σισμάνην οἱ χριστιανοὶ καὶ ὁ λαμπρὸς γάμος ὁ τελεσθεὶς ἐν Γαλαξειδίῳ μεταξὺ τοῦ Γιαννάκη καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ Χαραλάμπους Λογοθέτη, ὅστις ὑπερηύξησε τὴν φήμην τῆς οἰκογενείας, δὲν ἄφινεν ἥσυχον τὸν Βεζύρην.

Ὁ γάμος οὗτος μεταδίδεται ἀκόμη καὶ ἀναφέρεται ὡς μυθῶδές τι παρὰ τῇ γεροντικῇ ἡλικίᾳ ὅλης τῆς Ρούμελης. Πολύτιμα ἐφίππια καὶ φάλαρα ἐκόσμουν ἵππους θυμοειδεῖς κ' εὐτόνους ἐφ' ὧν ἵππευεν ἡ ἀκολουθία τοῦ γαμβροῦ, ὁ δὲ ἵππος τῆς νύμφης ἦτο ὅλος κατάχρυσος. Πλούτη ἔφερεν ἡ νύμφη καὶ πλούτη εἶχεν ὁ γαμβρός· ἀπὸ Γαλαξειδίου διὰ Σαλώνων μέχρι Ἀραχώβης, ὅπου κατηυθύνετο ἡ γαμήλιος πομπὴ ἀπ' ὅλα τὰ χωρία καὶ τὰς πόλεις οἱ κάτοικοι ἐξήρχοντο εἰς ἀπάντησίν της μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τῶν προύχόντων· Οἱ προύχοντες παρέθετον εἰς αὐτοὺς γεύματα καὶ δεῖπνα· τοὺς ἵππους δ' ἐπότιζον ὄχι νερὸν ἀλλ' οἶνον ἐντὸς ἀργυρῶν λεβήτων πρὸς ἔνδειξιν τοῦ πλούτου. Τὸ ἑπόμενον τραγοῦδι ὅπερ ἤκουσα ἄλλοτε ἐν Παρνασσίδι μνημονεύει τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ γάμου τούτου ἀλλὰ κ' ἐν ταύτῳ τὴν σλαυικὴν καταγωγὴν τοῦ Σισμάνη:

Μωρ' Χαραλαμποπούλα
καὶ βαρειὰ κυρά,

Ἐξήλεψες τὰ γρόσια
τὰ πολλὰ φλωριά,
Πῆρες τὸν Κραβαρίτη
πού ν' ἀπ' τὴν Βλαχιά.

Ἐκ τοῦ γαμου τούτου ὁ Ἀλῆς ἐθυμώθη καὶ πρῶτον ἤρχισε τὴν ἐκδίκησίν του ἀπὸ τοῦ γέροντος Σισμάνη. Ἅμα κατέστρεφε τὸν λέοντα κατέστρεφεν εὐκόλως καὶ τοὺς λεοντιδεῖς. Αὐστηραὶ μυστικαὶ διαταγαὶ ἀπεσταλησαν πρὸς ὅλους τοὺς προεστοὺς τῶν Κραβάρων, τοὺς συνδεομένους διὰ φιλίας εἴτε συγγενείας μετὰ τῆς οἰκογενείας ταύτης, ἵνα συνεργήσωσιν μετὰ τῶν δερβεναγάδων εἰς τὸν θάνατον τοῦ Θανασούλα· εἰς αὐτοὺς δὲ τοὺς δερβεναγάδες ὅπως ἀποστείλωσιν ὅσον τάχιστα τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐχθροῦ του εἰς Ἰωάννινα. Ὁ Θανασούλας ὑποπτευθεὶς τοῦτο πολλάκις διέφυγε τὴν παγίδα, ἣν τῷ ἔστηναν οἱ ἴδιοι συγγενεῖς, ὅπως σώσωσι τὴν κεφαλήν των. Καὶ τὴν τελευταίαν του ἡμέραν ἀκόμη ἐνῷ ἦτο εἰς Δορβιτσάν, ἐκεῖθεν τοῦ Πλατάνου, ἐνόησε τὸν ἐπαπειλοῦντα κίνδυνον, ἀλλ' ἦτο ἀδύνατον νὰ διαφύγῃ. Μόνον ἐπρόφθασε νὰ παραγγείλῃ διὰ πιστοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰ παιδιά του ὅτι αὐτὸς εἶνε χαμένος πλέον καὶ νὰ προφυλάσσωνται. Καὶ τῷ ὄντι τὴν ἑπομένην ἡμέραν ἐνῷ κατήρχετο τῆς κώμης ἐπυροβολήθη ἐκ τῶν ὄπισθεν ὑπὸ τοῦ ἀκολουθοῦντος δερβέναγα καὶ ἀπέθανεν. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ υἱοί του λαβοντες τὴν παραγγελίαν τοῦ γέροντος ἔδραμον μετὰ πολλῶν ὀπαδῶν καὶ τοῦ Ἀνδρίτσου, ὃν μόλις ἐπιστρέψαντα ἐκ τῆς ἡρωϊκῆς εἰς Πελοπόννησον καθόδου του ἐξένιζεν ὁ Σισμάνης εἰς διάσωσίν του. Ἀλλὰ φθάσαντες εἰς τὸ ῥεῦμα τῆς Παγωνιᾶς ἔμαθαν τὸ θλιβερὸν γεγονὸς κ' ἐν τῇ μανίᾳ των προσέβαλαν κ' ἐπυρπόλησαν τὰς πρώτας οἰκίας τοῦ Πλατάνου. Ἐπειδὴ δὲ ἀναφέρεται ὁ Ἀνδρίτσος, ἄλλο ἱστορικὸν πρόσωπον, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δύναται κανεὶς νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ὁ Θανασούλας ἐδολοφονήθη περὶ τὸ 1780—1790.

Ἦτο ἀκόμη νωπὸς ὁ τάφος τοῦ Θανασούλα Σισμάνη ὅτε ἐχρειάσθη ν' ἀνοιχθῇ καὶ ἄλλος τάφος ἵνα καλύψῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὸν Νικολάκην. Ὁ Ἀλῆς πάλιν ἔδωκε τὰς φοβερὰς διαταγάς του. Ὁ Νικολάκης εὑρίσκετο εἰς Κοζίτσαν δι' ὑποθέσεις του, ὁ δὲ δερβέναγας, ὅστις ἀπὸ ἡμερῶν ἔμενεν ἐκεῖ ἐν τῇ Μονῇ Παναγίας τῆς Ἀμπελακιώτισσας ἐπορεύθη εἰς ἐπίσκεψίν του. Ὁ Σισμάνης δὲν ἦτο εἰς τὴν οἰκίαν, ὁ δὲ Μιχαλόπουλος γραμματεὺς αὐτοῦ τὸν συνεβούλευσεν εἶτα ν' ἀποδώσῃ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν δερβέναγαν. Ὁ Σισμάνης κατ' ἀρχὰς ἠρνήθη, φοβούμενος τὴν ἀπιστίαν, ἀλλὰ τέλος κατεπείσθη κ' ἐπορεύθη πρὸς τὴν Μονὴν μετὰ ὀκτὼ ὀπαδῶν. Ὁ δερβέναγας ἐξῆλθε παρὰ τὴν πύλην τῆς μονῆς πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Σισμάνη ἀλλὰ μόλις πλησιάσαντα ἐπυροβόλησεν αὐτόν. Ὁ Σισμάνης ἕτοιμος ἀντεπυροβόλησεν εὐθὺς κ' ἔρριψε νεκρὸν τὸν δερβέναγαν, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἔπεσε θανατηφόρως πληγείς.

Τὰ δύο ταῦτα θύματα δὲν ἤρκεσαν νὰ ἐξευμενίσωσι τὴν ἀγρίαν ψυχὴν τοῦ Ἀλῆ. Μετὰ τὴν ἐξόντωσιν τῶν γεναρχῶν ἐπόθησε τὸν ἐξευτελισμὸν τῆς οἰκογενείας. Ἀπεσταλμένοι ἦλθον εἰς Ἀράχωβαν κ' ἐζήτουν παρὰ τῶν Σισμαναίων τὴν Ἑλένην, ἣν ἤθελεν ὁ βεζύρης διὰ τὸ χαρέμι του. Ἡ Ἑλένη ἦτο ἀνεψιὰ τοῦ γέροντος Θανασούλα δύσμορφος δὲ πολύ, ὥστε δι' ὕβριν μᾶλλον τὴν ἐζήτησεν ὁ Ἀλῆς. Ἀλλὰ τότε οἱ Σισμαναῖοι ἀπεφάσισαν νὰ μὴ δεχθῶσι τὴν ὕβριν. Ἐφόνευσαν τοὺς ἀπεσταλμένους, ἔκρυψαν εἰς ἀσφαλὲς μέρος τὴν Ἑλένην καὶ τὰς οἰκογενείας των καὶ συλλέξαντες ὀπαδούς, ἀντεπεξῆλθον φανερὰ κατὰ τῶν φίλων τοῦ Ἀλῆ. Τότε ἔκαυσαν εἰς πεῖσμα αὐτοῦ καὶ τ' ἀναφερόμενα εἰς τὸ τραγοῦδί των τρία κεφαλοχώρια, τὴν Ζελίσταν τῶν Κραβάρων καὶ τὴν Γρανίτσαν καὶ τὸ Τρανὸ Χωριὸ τοῦ Καρπενησίου.

Εἰς τὴν ἐξέγερσίν των ταύτην ὁ Ἀλῆς τάχιστα κατέπεσεν. Ἀπέβαλε τὴν λεοντῆν καὶ ἐνεδύθη τὴν ἀλωπεκῆν, γνωρίζομεν δ' ἐκ τῆς ἱστορίας πόσον καὶ εἰς τὰ δύο ταῦτα ἐπετύγχανεν ὁ φοβερὸς σατράπης. Οἱ κοτζαμπασίδες τῶν διαφόρων μερῶν, ἐντεταλμένοι παρ' αὐτοῦ ἔλεγον εἰς τοὺς Σισμαναίους τὴν ἀνεκτικότητα καὶ ἀνεξικακίαν τοῦ βεζύρου καὶ παρεκίνουν αὐτοὺς νὰ προσπέσωσιν εἰς τὸν ἔλεόν του. Πολλοὶ ἀπ' εὐθείας ἀπεσταλμένοι ὑπέσχοντο εἰς αὐτοὺς ἐὰν προσκυνήσωσι τὴν ἀνάκτησιν τῶν ὑπαρχόντων καὶ πολλῶν ἔτι δωρεῶν καὶ τιμῶν.

Οἱ Σισμαναῖοι βαρυνθέντες τὸν ἀλήτην βίον καὶ σαγηνευθέντες ἀπὸ τὰς ὑποσχέσεις ἀπεφάσισαν νὰ προσκυνήσωσι. Μὴ δυνηθέντες νὰ πείσωσι καὶ τὸν Γιωργούλαν ὅπως τοὺς ἀκολουθήσῃ, προσῆλθον οἱ δύο μόνοι, ὁ Μῆτσος καὶ Γιαννάκης, εἰς Ἄρταν παρὰ τῷ Βελῆ, ὅπως παρακαλέσωσιν αὐτὸν νὰ μεσιτεύσῃ παρὰ τῷ πατρί του. Ὁ Βελῆ πασᾶς ἐξεπλάγη ἰδὼν αὐτοὺς καὶ, τρέφων μαλακώτερα τοῦ πατρός του αἰσθήματα ἐκράτησεν ἐπὶ ἡμέρας ἐν τῷ σεραγίῳ του τοὺς δύο ἀδελφούς, πονῶν νὰ τοὺς στείλῃ εἰς τὸ ἀπηνὲς στόμα τοῦ λύκου. Ὁ Πουκεβίλ λέγει ὅτι ὁ Βελῆς αὐτὸς ἐθανάτωσε ἐν τῷ σεραγίῳ του τοὺς Σισμαναίους κ' ἐν μελοδραματικῇ εἰκόνι περιγράφει τὰ κατὰ τὸν φόνον, λέγει δὲ αὐτοὺς πατέρα καὶ υἱόν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε ἀληθές. Ὁ Βελῆς μόλις καὶ μετὰ λύπης, φοβούμενος τὸν πατέρα συνεβούλευσε τὸν ἕνα ἀδελφόν, τὸν Μῆτσον νὰ πορευθῇ πρῶτος καὶ παρουσιασθῇ μετὰ δώρων εἰς τὸν βεζίρην κ' ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ νὰ ὁδηγηθῇ εἶτα ὁ δεύτερος.

Ἕπεται συνέχεια

Α. Καρκαβιτσας

ΑΝΩ ΚΑΤΩ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 312

Ὅθεν μετὰ σύσκεψιν τῶν ἐπιτρόπων, ἀπόλυτος ἄδεια ἐχορηγήθη εἰς τὴν μίστρες Εὐαγγελίαν Σκόρβιτ νὰ ἐπισκέπτηται τὸν δεσμώτην κατὰ βούλησιν. Μήπως καὶ αὕτη δὲν ἠπειλεῖτο ἐξίσου, ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ κάτοικοι τῆς σφαίρας, ἐκ τῆς παλινδρομίας τοῦ τεραστίου τηλεβόλου; Μήπως τὸ πολυτελὲς μέγαρόν της ἦτο πλειότερον ἐξησφαλισμένον ἀπὸ τῆς καταστροφῆς, ἀφ' ὅσον ἦσαν αἱ καλύβαι τῶν ἀσήμων κυνηγῶν ἢ αἱ βιγουάμαι τῶν ἰθαγενῶν Ἰνδῶν; Μήπως καὶ ἡ ὕπαρξις αὐτῆς τῆς ἰδίας δὲν ἐκινδύνευεν ὡς ἡ τοῦ τελευταίου Σαμογέτου, ἢ τοῦ εὐτελεστάτου κατοίκου τῶν νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ; Τοὺς λόγους τούτους ὑπέδειξεν εἰς τὴν μίστρες Εὐαγγελίαν Σκόρβιτ ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς, παρακαλέσας αὐτὴν νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Ι. Τ. Μάστωνος ἐπιρροήν της.

Ἂν οὗτος ἐπείθετο ἐπὶ τέλους νὰ λύσῃ τὴν σιωπήν, ἂν συγκατετίθετο νὰ φανερώσῃ τὸ μέρος εἰς ὃ ὁ πρόεδρος Βαρβικὰν καὶ ὁ λοχαγὸς Νίκολ — μετὰ τοῦ πολυαρίθμου προσωπικοῦ ὅπερ βεβαιότατα οὗτοι εἶχον ἤδη προσλάβῃ,— ἠσχολοῦντο εἰς τὰς προπαρασκευάς, θὰ ἦτο ἀκόμη καιρὸς νὰ τοὺς ἀναζητήσωσι, ν' ἀνεύρωσι τὰ ἴχνη των καὶ νὰ θέσωσι τέρμα εἰς τὴν ἀγωνίαν, τὴν φρίκην καὶ τὸν πανικὸν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ μίστρες Εὐαγγελία Σκόρβιτ εἶχε λοιπὸν ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον εἰς τὴν εἱρκτήν, τοῦτο δὲ ἱκανοποιεῖ τὸν διακαέστατον πόθον της, ὅστις ἦτο νὰ ἐπανίδῃ τὸν Ι. Τ. Μάστωνα. ὃν αἱ ἀστυνομικαὶ χεῖρες εἶχον βαρβάρως ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῆς εὐμαρείας τῆς ἐπαύλεως αὐτοῦ.

Οἰκτρῶς ὅμως παρεγνώριζον τὴν ἰσχυρὰν φύσιν τῆς Εὐαγγελίας, ὑπολαβοντες αὐτὴν δούλην τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν! Ἐδέχθη μὲν τὴν παράκλησιν τοῦ προέδρου τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ τὴν 9 Ἀπριλίου ὅτε τὸ πρῶτον ἡ μίστρες Εὐαγγελία Σκόρβιτ εἰσῆλθεν εἰς τὸν θαλαμίσκον τοῦ Ι. Τ. Μάστωνος, ἂν ἀδιάκριτον οὗς ἤθελε προσκολληθῇ ἐπὶ τῆς θύρας, ἰδοὺ τί ἤθελεν ἀκούσῃ οὐχὶ βεβαίως ἄνευ ἐκπλήξεως:

« Σᾶς ἐπαναβλέπω τέλος πάντων, ἀγαπητὲ Μάστων!

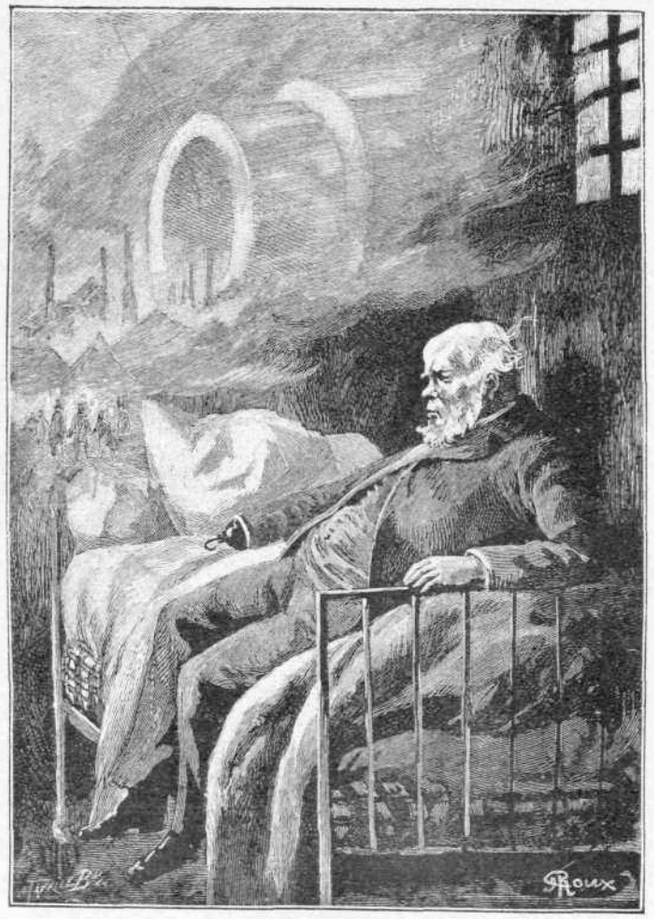

Ὁ Ι. Τ. Μάστων ἐν τῇ φυλακῇ.

ἐπιρροῆς τὴν ὁποίαν ἀπεριόριστος συμπάθεια ἔχει ἐπὶ τοῦ ἀγαπωμένου προσώπου!

— Πῶς!... τί!... Εὐαγγελία! ἀνέκραξεν ὁ Ι. Τ. Μάστων. Συγκατετέθητε νὰ μοῦ δώσητε τοιαύτας συμβουλάς; Ἐφαντάσθητε καὶ πρὸς στιγμὴν ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ προδώσω τοὺς συναδέλφους μου;

— Ἐγώ; ἀγαπητέ Μάστων! Τόσον κακῶς λοιπὸν μὲ ἐκτιμᾶτε; Ἐγώ! Νὰ σᾶς παρακαλέσω

Οὕτω περίπου ἐπερατοῦτο ἑκάστοτε ἡ συνδιάλεξις (σελ. 301).

— Σεῖς ἐδῶ, μίστρες Σκόρβιτ;

— Ναί, φίλε μου, ὕστερον ἀπὸ χωρισμὸν τεσσάρων ἑβδομάδων, τεσσάρων μακρῶν ἑβδομάδων...

—Ἀκριβῶς εἴκοσι ὀκτὼ ἡμερῶν, πέντε ὡρῶν καὶ τεσσαράκοντα πέντε λεπτῶν, ἀπήντησεν ὁ Ι. Τ. Μάστων, κυττάξας τὸ ὡρολόγιόν του.

— Τέλος πάντων, ἀνταμώσαμεν πάλιν!..

— Ἀλλὰ πῶς σᾶς ἀφῆκαν νὰ εἰσέλθητε ἐδῶ, ἀγαπητὴ κυρία Σκόρβιτ;

— Ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ γείνῃ χρῆσις τῆς νὰ θυσιάσετε τὴν τιμήν σας καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν προσωπικήν σας ἀσφάλειαν! Ἐγώ! Νὰ σᾶς ὠθήσω εἰς πρᾶξιν ἥτις θὰ ἦτο τὸ στίγμα βίου ἀφιερωθέντος ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὰς ὑψηλὰς θεωρίας τῆς ἀνωτέρας μηχανικῆς!....

—Δόξα σοι ὁ Θεός!.μίστρες Σκόρβιτ! Βλέπω εὐχαρίστως ὅτι οὐδόλως μετεβλήθη ὁ χαρακτὴρ τῆς γενναίας μετόχου τῆς ἑταιρίας μας! Ὄχι! Οὐδέποτε ἀμφέβαλα περὶ τῆς γεννοψυχίας σας!

— Εὐχαριστῶ, ἀγαπητὲ Μάστων,

— Τὸ ἐπ' ἐμοὶ προτιμῶ νὰ ἀποθάνω παρὰ νὰ κοινολογήσω τὸ ἔργον μας, ν' ἀποκαλύψω τὸ μέρος ὅπου πρόκειται νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ θαυμασία ἀπόπειρά μας, νὰ πωλήσω οὕτως εἰπεῖν τὸ μυστικὸν ὅπερ εὐτυχῶς ἠδυνήθην ν'ἀποκρύψω εἰς τὰ μυχιαίτατα μου καὶ νὰ διευκολύνω εἰς τοὺς βαρβάρους τούτους τὴν καταδίωξιν τῶν φίλων μας καὶ τὴν διακοπὴν τῶν ἐργασιῶν αἵτινες καὶ δόξαν καὶ πλούτη θὰ μᾶς φέρωσιν! ὄχι, ποτέ!

— Μεγαλόψυχε Μαστων!» ἀνέκραξεν εἰς ἀπαντησιν ἡ μίστρες Εὐαγγελία Σκόρβιτ.

Πόσον καλῶς συνεννοοῦντο τὰ δύο ταῦτα ὄντα ἅτινα ὁ αὐτὸς ἐνθουσιασμὸς — ἀλλὰ καὶ ἡ αὐτὴ παράνοια—ἀρρήκτως συνέδεον!

« Ὄχι! ποτὲ δὲν θὰ μάθωσι τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, τὸν ὁποῖον οἱ ὑπολογισμοί μου προσδιώρισαν καὶ τὸν ὁποῖον ἐντὸς ὀλίγου μέλλει ν'ἀπαθανατίσῃ ἡ φήμη, προσέθηκεν ὁ Ι. Τ. Μάστων. Ἂς μὲ φονεύσουν, ἂν θέλουν, τὸ μυστικόν μου ὅμως δὲν θὰ τὸ ἀποσπάσουν!

— Ἂς φονεύσουν καὶ ἐμὲ μαζί σας! ἀνέκραξεν ἡ μίστρες Εὐαγγελία Σκόρβιτ. Καὶ ἐγὼ ἐπίσης θὰ μείνω βωβή....

— Εὐτυχῶς, ἀγαπητὴ Εὐαγγελία, ἀγνοοῦν ὅτι τὸ μυστικὸν αὐτὸ τὸ γνωρίζετε καὶ σεῖς!

— Πιστεύετε λοιπόν, ἀγαπητὲ Μάστων, ὅτι θὰ ἤμην ἱκανὴ νὰ τὸ κοινολογήσω, διότι δὲν εἶμαι κ' ἐγὼ ἀνήρ! Νὰ προδώσω τοὺς συναδέλφους μου καὶ σᾶς!... ὄχι, φίλε μου, ὄχι! Καὶ ἂν διεγείρωσιν οἱ Φιλισταῖοι αὐτοὶ ἐναντίον σας τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων καὶ τῶν ἀγρῶν καὶ ἂν ὁ κόσμος ὁλόκληρος εἰσέλθῃ ἐντὸς τῆς φυλακῆς ταύτης διὰ νὰ σᾶς κακοποιήσῃ, οὐδεὶς θὰ μὲ ἐμποδίσῃ νὰ εὑρίσκωμαι τότε πλησίον σας διὰ νὰ ἔχωμεν τοὐλάχιστον τὴν παρηγορίαν ν' ἀποθάνωμεν ὁμοῦ!...»

Ὁποίαν δὲ ὁ Ι. Τ. Μάστων ἠδύνατο νὰ ὀνειρευθῇ γλυκυτέραν παρηγορίαν, — ἂν ποτε τὸ τοιοῦτον δύναται νὰ κληθῇ παρηγορία, — ἢ ν' ἀποθάνῃ εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτάς τῆς μίστρες Εὐαγγελίας Σκόρβιτ;

Οὕτω περίπου ἐπερατοῦτο ἑκάστοτε ἡ συνδιάλεξις, ὁσάκις ἡ ἐξαίρετος αὕτη γυνὴ ἤρχετο εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ δεσμώτου.

Ὅταν δὲ τὰ μέλη τῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς φυσικῶς ἀνυπομονοῦντα ἠρώτων αὐτὴν περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν ἐπισκέψεών της:

« Τίποτε ἀκόμη! ἀπήντα. Ἴσως μὲ τὸν καιρὸν θὰ κατορθώσω ἐπὶ τέλους....»

Ὦ γυναικεία πονηρία!

Μὲ τὸν καιρόν! ἔλεγεν, ἀλλ' ὁ καιρὸς οὗτος ἐβαδίζε γιγαντιαίοις βήμασιν. Αἱ ἑβδομάδες διήρχοντο ὡς ἡμέραι, αἱ ἡμέραι ὡς ὧραι καὶ αἱ ὧραι ὡς λεπτά!

Ὁ Μαΐος ἔφθασεν ἤδη καὶ ἐν τούτοις ἡ μίστρες Σκόρβιτ οὐδὲν εἶχεν ἐπιτύχῃ παρὰ τοῦ Ι. Τ. Μάστωνος. Ἀφοῦ δὲ καὶ ἡ τόσον ἰσχυρὰ ἐπιρροὴ τῆς γυναικὸς ταύτης εἶχε ναυαγήσῃ, οὐδεὶς ἄλλος ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἐλπίδα ἐπιτυχίας. Ὤφειλον λοιπὸν μετ' ἐγκαρτερήσεως ν' ἀναμένωσι τὴν τρομερὰν καταστροφὴν χωρὶς νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξευρεθῇ μέσον ἀποτροπῆς;

Ὄχι!... ἡ ἐγκαρτέρησις εἰς τοιαύτας περιστάσεις εἶνε ἀτοπωτάτη! Ὅθεν οἱ πληρεξούσιοι τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων ἀπέβησαν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀπαιτητικοί, ἀγὼν δ' ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν συνεκροτεῖτο αὐτῶν καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς, καθ'ὧν εἶχον στρέψῃ ἤδη τὰ βέλη των. Καὶ αὐτὸς ὁ φλεγματικὸς Ἰάκωβος Γιάνσεν μεθ' ὅλην τὴν ὁλλανδικὴν ἀπάθειάν του, ἠνώχλει τοὺς ἐπιτρόπους δι' ἀπαύστων ἐλέγχων καὶ μομφῶν. Ὁ συνταγματάρχης Βόρις Καρκὼφ ἐμονομάχησε μετὰ τοῦ γραμματέως τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς, τραυματίσας ἐλαφρῶς κατὰ τὴν μονομαχίαν τὸν ἀντίπαλόν του. Ὁ δὲ ταγματάρχης Δονελλὰν δὲν ἐμονομάχησε μὲν οὔτε διὰ πυροβόλου οὔτε δι' ἀγχεμάχου ὅπλου, διότι τὸ τοιοῦτον ἦτο ἐναντίον πρὸς τὰ βρεττανικὰ ἔθιμα, ἀλλ' ὅμως ἀντήλλαξεν, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ γραμματέως του Δὴν Τούδριγκ, δωδεκάδας τινὰς γενναίων γρονθοκοπημάτων, ἐν κανονικῷ ἀγῶνι πυγμαχίας πρὸς τὸν Οὐίλλιαμ Σ. Φόρστερ, τὸ νευρόσπαστον τῆς *Ἐκμεταλλευτικῆς τοῦ Β. Πόλου Ἑταιρίας*, ὅστις ὅμως οὐδὲν ἀπολύτως ἐγίνωσκεν ἐξ ὅλης τῆς ὑποθέσεως ταύτης.

Τῷ ὄντι δ' ὅλος ὁ κόσμος ἐφαίνετο συνασπισθεὶς ὅπως ἐπιρρίψῃ εἰς τοὺς Ἀμερικανοὺς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τὴν εὐθύνην τῶν πράξεων ἑνὸς τῶν ἐνδοξοτέρων συμπολιτῶν των, τοῦ Ἴμπεῦ Βαρβικάν. Ἐγίνετο δὲ λόγος πλέον περὶ ἀνακλήσεως τῶν παρὰ τῇ ἀσυνέτῳ κυβερνήσει τῆς Βασιγκτῶνος διαπεπιστευμένων πρεσβευτῶν καὶ περὶ κηρύξεως τοῦ πολέμου.

Ταλαίπωροι Ἀμερικανοί! Καὶ τί ἄλλο καλλίτερον ἤθελον παρὰ ν' ἀνακαλύψωσι τὰ ἴχνη τῆς ἑταιρίας Βαρβικὰν καὶ Σας; Εἰς μάτην ἀπεκρίνοντο ὅτι αἱ Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ αὐτῆς τῆς Ὠκεανίας, εἶχον παρ' αὐτῶν ἀπόλυτον ἐξουσίαν νὰ συλλάβωσι τὰ μέλη τῆς ἑταιρίας ὁπουδήποτε καὶ ἂν εὑρίσκοντο, εἰς μάτην ἀνωμολόγουν τὴν ἀδυναμίαν των εἰς τὸ ν' ἀνακαλύψωσι τὸ μέρος ὅπου ὁ πρόεδρος Βαρβικὰν καὶ ὁ συνάδελφός του ἠσχολοῦντο εἰς τὰς προπαρασκευὰς τῆς ἀποτροπαίου αὐτῶν ἐπιχειρήσεως. Εἰς ταῦτα οὔτε κἂν ἀκρόασις ἐδίδετο ὑπὸ τῶν ξένων Δυνάμεων, αἵτινες στερεοτύπως ἀπήντων:

« Ἔχετε εἰς χεῖράς σας τὸν συνένοχόν των Ι. Τ. Μάστωνα! Αὐτὸς γνωρίζει πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται νὰ μαθωμεν περὶ τοῦ Βαρβικάν! Ἀναγκάσατέ τον λοιπὸν νὰ ὁμιλήσῃ, αὐτὸν τὸν Ι. Τ. Μάστωνα!»

Νὰ ἐξαναγκασθῇ ὁ Ι. Τ. Μάστων νὰ ὁμιλήσῃ! Ἀλλὰ θὰ ἦτον εὐκολώτερον ἴσως ν' ἀποσπάσωσι μίαν λέξιν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θεοῦ τῆς σιωπῆς Ἀρποκράτους ἢ τοὐλάχιστον ἀπὸ τοῦ πρώτου κωφαλάλου τοῦ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ διδασκαλείου τῶν κωφαλάλων!

Τότε δέ, κορυφωθείσης μετὰ τῆς γενικῆς ἀνησυχίας καὶ τῆς ἀγανακτήσεως, εὑρέθησαν πρακτικοί τινες ἄνδρες, οἵτινες ὑπέμνησαν ὅτι αἱ βάσανοι τοῦ μέσου αἰῶνος εἶχον καὶ τὰ καλά των, καὶ ὅτι ὁ ἔνορκος δήμιος, ἡ ποδοκάκη, ἡ διὰ τῆς διλαβίδος θλίψις τῶν μαστῶν, ὁ ἀναλελυμένος μόλυβδος, ἡ στρέβλη, ἡ διὰ τοῦ ὕδατος ἀνάκρισις, τὸ ζέον ἔλαιον, ὁ σχοινισμὸς ἠδύναντο νὰ λύσωσι καὶ τὴν ἐγκρατεστάτην γλῶσσαν. Διατί τάχα νὰ μὴ γείνῃ χρῆσις τῶν μέσων τούτων τὰ ὁποῖα ἡ δικαιοσύνη ἄλλοτε δὲν ἐδίσταζε νὰ ἐφαρμόζῃ εἰς περιστάσεις ἀπείρως ἐλαφροτέρας καὶ ἐπὶ ὑποθέσεων ἰδιωτικῶν αἵτινες πολὺ ὀλίγον ἐνδιέφερον τὰ πλήθη;

Ἀλλά, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, τὰ μέσα ταῦτα δικαιολογούμενα ὑπὸ τῶν ἠθῶν ἄλλης ἐποχῆς δὲν ἠδύναντο νὰ ἐφαρμοσθῶσι περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἑνάτου αἰῶνος, διακρινομένου ἐπὶ ἠπιότητι καὶ ἀνοχῇ, αἰῶνος χαρακτηριζομένου ἐπὶ φιλανθρωπίᾳ, αἰῶνος καθ' ὃν ἐγένετο ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ἐπαναληπτικοῦ πυροβόλου, τῆς σφαίρας τῶν ἑπτὰ χιλιοστομέτρων καὶ τοῦ μυθώδους ἐντάσεως ῥίμματος, αἰῶνος τέλος ὅστις παραδέχεται εἰς τὰς διεθνεῖς σχέσεις τὴν χρῆσιν ὀβίδων πεπληρωμένων διὰ μελληνίτιδος, ῥοβουρίτιδος, βελλίτιδος, παγκαλαστίσιδος, μιγανίτιδος καὶ πολλῶν ἄλλων οὐσιῶν εἰς ἴτις. αἵτινες ὅμως, ἀληθῶς, εἶνε μηδὲν ἀπέναντι τῆς μελιμελονίτιδος.

Ὅθεν ὁ Ι. Τ. Μάστων οὐδένα διέτρεχε κίνδυνον νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὰς βασάνους τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως· μόνη δ' ἐλπὶς ἀπέμεινεν αὕτη, ὅτι ἡ κατανοῶν ἐπὶ τέλους οὗτος τὸ μέγεθος τῆς εὐθύνης του, θὰ ἔλυεν ἴσως τὴν σιωπήν ἤ, τούτου ἀρνουμένου, θ' ἀπεκάλυπτε τὰ παντα ἡ τύχη ἀντ' αὐτοῦ.

ΙΓ'.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ ὁποίου ὁ Ι. Τ. Μάστων δίδει ἀπάντησιν ἀληθῶς ἐπικήν.

Ὁ χρόνος ἐν τούτοις παρήρχετο καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα αἱ ἐργασίαι τᾶς ὁποίας ὁ πρόεδρος Βαρβικὰν καὶ ὁ λοχαγὸς Νίκολ ὑπὸ περιστασεις παραδόξους ἐξετέλουν, ἄγνωστον ποῦ, ἐπροχώρουν ἐπίσης.

Πῶς ὅμως κατωρθοῦτο, ἐπιχείρησις ἀπαιτοῦσα τὴν ἵδρυσιν μεγάλων ἐργοστασίων, τὴν κατασκευὴν καμίνων ἱκανῶν νὰ χύσωσι τηλεβόλον κατὰ ἓν ἑκατομμύριον φορᾶς μεῖζον τοῦ τηλεβόλου τῶν εἰκοσιεπτὰ ὑφεκατομέτρων καὶ βλῆμα βάρους ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδων τόννων, τὴν στρατολογίαν χιλιάδων ἐργατῶν, τὴν μεταφορὰν αὐτῶν καὶ τὴν ἄσκησιν, πῶς κατωρθοῦτο τοιαύτη ἐπιχείρησις νὰ διαφεύγῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἐνδιαφερομένων; Εἰς ποῖον ἀπόκρυφον μέρος τοῦ Παλαιοῦ καὶ τοῦ Νέου Κόσμου ἡ ἑταιρία Βαρβικὰν καὶ Σα ἠδυνήθη νὰ ἐγκαθιδρυθῇ χωρὶς νὰ διαγείρῃ τὴν περιέργειαν τῶν πέριξ κατοίκων; Εἰς ἔρημόν τινα ἄρά γε νῆσον τοῦ Εἰρηνικοῦ ἢ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ; Ἀλλ' ἔρημοι νῆσοι δὲν ὑπάρχουσι πλέον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, ἀφότου οἱ Ἄγγλοι τὰς κατέλαβον ὅλας, ἐκτὸς ἂν ἡ νέα ἑταιρία ἀνεκαλύψεν ἐπίτηδες τοιαύτην τινὰ νῆσον. Νὰ ὑποτεθῇ δὲ ὅτι αὕτη εἶχε στήσῃ τὰ μηχανήματά της εἰς σημεῖόν τι τῶν ἀρκτικῶν καὶ ἀνταρκτικῶν χωρῶν, ἦτο ὅλως παράλογον· διότι ἀκριβῶς διὰ νὰ προσεγγίσῃ τὰ ὑψηλὰ ταῦτα πλάτη, ἡ *Ἐκμεταλλευτικὴ τοῦ Β. Πόλου Ἑταιρία* ἀπεπειρατο νὰ τὰ μετατοπίσῃ.

Ἡ ἀναζήτησις ἄλλως τοῦ προέδρου Βαρβικὰν καὶ τοῦ λοχαγοῦ Νίκολ ἀνὰ μέσον τῶν ἠπείρων τούτων καὶ τῶν νήσων, ἔστω καὶ εἰς τὰ προσιτότερα αὐτῶν μέρη, θὰ ἦτο αὐτόχρημα ματαιοπονία. Τὸ κατασχεθὲν σημειωματάριον τοῦ γραμματέως τοῦ Τηλεβολικοῦ Συλλόγου ἀνέφερε ῥητῶς ὅτι ἡ βολὴ ἔμελλε νὰ ῥιφθῇ σχεδὸν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ. Ἀλλ', ὡς γνωστόν, ἡ γραμμὴ αὕτη διέρχεται διὰ χωρῶν κατοικησίμων, ἂν οὐχὶ κατῳκημένων ὑπ ἀνθρώπων εὐμοιρούντων πολιτισμοῦ τινος. Ὅθεν ἂν οἱ πειραματισταὶ οὗτοι ἐγκατεσταθησαν πράγματι περὶ τὴν Ἰσημερινὴν γραμμήν, δὲν ἠδύναντο νὰ εἶνε οὔτε εἰς τὴν Ἀμερικήν, καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς Περουβίας καὶ τῆς Βρασιλίας, οὔτε εἰς τὰς νήσους τῆς Σούνδης, ἤτοι τὴν Σουμάτραν καὶ τὴν Βόρνεον, οὔτε εἰς τὸ πολύνησον τῶν Κελεβείων, οὔτε εἰς τὴν Νέαν Γουϊνέαν, ὅπου παρομοία ἐπιχείρησις ἦτο ἀδύνατον νὰ διεξαχθῇ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν κατοίκων αὐτῶν. Πιθανώτατα ἐπίσης δὲν ἠδύνατο αὕτη νὰ τηρηθῇ μυστικὴ καθ' ὅλον τὸ κέντρον τῆς Ἀφρικῆς, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν μεγάλων λιμνῶν, ἣν διέρχεται ὁ Ἰσημερινός. Ὑπελείποντο ἀληθῶς νῆσοί τινες αἱ Μαλδίβαι ἐν τῷ Ἰνδικῷ Ὠκεανῷ, αἱ τοῦ Ναυαρχείου, αἱ τῶν Χριστογέννων, αἱ Γαλαπάγοι ἐντῷ Εἰρηνικῷ, ἡ Σὰν Πέδρω ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ Ὠκεανῷ Ἀλλ' αἱ ἐκεῖθεν ληφθεῖσαι πληροφορίαι οὐδὲν ἰδιαίτερον ἐξηκρίβωσαν· ὡς ἐκ τούτου αἱ ἀόριστοι εἰκασίαι εἰς ἃς κατ' ἀναγκην περιωρίζοντο, πολὺ ὀλίγον συνετέλουν εἰς τὸ νὰ κατευνάσωσι τὸν παγκόσμιον τρόμον.

Τί δὲ ἐσκέπτετο περὶ ὅλων τούτων ὁ Ἀλκείδης Δισπερῆς; Πυρέσσων ἐξ ἀνυπομονησίας ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε, ἐφανταζετο ἀπαύστως τὰς

διαφόρους συνεπείας τοῦ προβλήματος τούτου. Ἡ ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Νίκολ ἐφεύρεσις ἐκρηκτικῆς οὐσίας τηλικαύτης δυνάμεως, ἡ κατασκευὴ τῆς μελιμελονίτιδος ταύτης ἐχούσης ἐκτάτικὴν δύναμιν τρεῖς ἢ τέσσαρας χιλιάδας φορὰς μείζονα τῶν ἰσχυροτάτων ἐκρηκτικῶν ὑλῶν, καὶ πέντε χιλιάδας ἑξακοσίας φορὰς ἰσχυροτέραν τῆς συνήθους πυρίτιδος, ἦσαν μὲν ταῦτα πολὺ ἐκπληκτικά, καὶ μάλιστα πολὺ «ἐκρηκτικά» ὡς ἔλεγεν ὁ Ἀλκείδης, ἀλλὰ τέλος πάντων δὲν ἦσαν καὶ ἀδύνατα! Ἄγνωστον εἶνε τί ἐπιφυλαττει ἀκόμη τὸ μέλλον εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀνθρωπίνης προόδου ὅπερ θὰ ἐπιτρέψῃ ἴσως ἡμέραν τινὰ τὴν ἐξ οἱαςδήποτε ἀποστάσεως καταστροφὴν ὁλοκλήρων στρατιῶν. Ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν τὴν μετατόπισιν τοῦ γηΐνου ἄξονος μέλλουσαν νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς παλινδρομίας τηλεβόλου ὁ Γάλλος μηχανικὸ, δὲν ἐξεπλήσσετο περισσότερον. Ὅθεν στρέφων κατὰ διάνοιαν τὸν λόγον πρὸς τὸν πρωτουργὸν τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης ἔλεγεν:

«Εἶναι προφανές, Βαρβικὰν πρόεδρε, ὅτι καθ' ἑκάστην ἡ Γῆ αἰσθάνεται τὸν ἀντίκτυπον ὅλων τῶν κλονισμῶν ὅσοι συμβαίνουν εἰς τὴν ἐπιφάνειάν της! Εἶναι βέβαιον ὅτι ὅταν ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀνθρώπων διασκεδάζουσιν ἐξαποστέλλοντες κατ' ἀλλήλων χιλιάδας σφαιρῶν βάρους χιλιογράμμων τινῶν ἢ ἑκατομμύρια σφαιρῶν βάρους ὀλίγων γραμμαρίων καὶ μάλιστα ἐπὶ τὸ ἁπλούστερον, ἂν ἀγαπᾶτε, ὅταν βαδίζω ἢ ὅταν πηδῶ ἢ ὅταν ἐκτείνω τὸν βραχίονά μου ὡς καὶ ὅταν αἱματοσφαιριδιόν τι ἀνακινεῖται εἰς τὰς φλέβας μου, ὅλα ταῦτα ἐπενεργοῦν ἐπὶ τοῦ ὄγκου τοῦ πλανήτου μας! Ὅθεν ἡ τεραστία μηχανή σου εἶναι ἱκανὴ νὰ παραγαγῃ τὸν ζητούμενον κλονισμόν. Ἀλλά, μὰ τὴν τετραγωνικὴν ῥίζαν, ὁ κλονισμός σου οὗτος θ' ἀρκέσῃ νὰ μετατοπίσῃ τὴν Γῆν; Αἴ! πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω!.... ἀπὸ τὰς ἐξισώσεις αὐτοῦ τοῦ ἠλιθίου Μάστωνος ἀποδεικνύεται καὶ τοῦτο καὶ μὲ τὸ παραπάνω μάλιστα!»

Τῳόντι ὁ Ἀλκείδης Διςπερῆς ἀνεπιφυλάκτως ἐθαύμαζε τοὺς εὐφυεῖς ὑπολογισμοὺς τοῦ γραμματέως τοῦ Τηλεβολικοῦ Συλλόγου, τοὺς ὁποίους τὰ μέλη τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς προθύμως ἀνεκοίνουν εἰς πάντα, ὅστις ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ τοὺς ἐννοήσῃ. Ὁ δὲ Ἀλκείδης Διςπερῆς ὅστις ἀνεγίνωσκε τοὺς ἀλγεβρικοὺς τύπους, ὡς νὰ ἦσαν ἄρθρα ἐφημερίδων, εὕρισκεν ἀνέκφραστον θέλγητρον εἰς τὴν μελέτην τῶν ὑπολογισμῶν τούτων.

Ἀλλ' ὑπῆρχεν ὁ μέγας κίνδυνος τῆς γενικῆς ἀναστατώσεως. Ἂν αὕτη ἐπήρχετο, ὁποῖαι καταστροφαὶ ἔμελλον νὰ συσσωρευθῶσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἡμετέρου πλανήτου! Κατακλυσμοί, ἀνατροπαὶ πόλεων,κλονισμοὶ ὀρέων, ἀπώλειαι ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, ὁρμητικαὶ μετακινήσεις ὑδατίνων ὄγκων θὰ ἦσαν αἱ φρικώδεις συνέπειαι τούτου, ὡς ἐὰν σεισμὸς ἀσυγκρίτου σφοδρότητος ἤθελε κλονήσῃ τὴν γῆν σύμπασαν.

«Ἂν τοὐλάχιστον,ὑπετονθόρυζεν ὁ Ἀλκείδης Διςπερῆς, ἡ ἀναθεματισμένη αὕτη πυρῖτις τοῦ λοχαγοῦ Νίκολ, δὲν ἦτο τόσον ἰσχυρά, ὑπῆρχε κἄποια ἐλπὶς ὅτι τὸ βλῆμα θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν Γῆν, εἴτε ἐμπρὸς τοῦ σημείου τῆς βολῆς, εἴτε καὶ ὄπισθεν αὐτοῦ, ἀφοῦ ἤθελε κάμῃ τὸν γῦρον τῆς σφαίρας. Καὶ τότε διὰ τῆς συγκρούσεώς του τὰ πάντα εἰς ὀλίγον σχετικῶς διάστημα χρόνου, θὰ ἐπανήρχοντο εἰς τὴν θέσιν των, μὲ μερικὰς ὅμως καταστροφάς! Ἀλλά, ποῦ 'ς τὸ διάβολο! Μὲ τὴν μελιμελονιτίδά των αὐτήν, τὸ βλῆμα θὰ διαγράψῃ μέρος ὑπερβολῆς καὶ δὲν θὰ ἐπανέλθῃ ποτὲ εἰς τὴν Γῆν νὰ τῆς ζητήσῃ συγχώρησιν διὰ τὴν ἐνόχλησιν, καὶ νὰ τὴν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν θέσιν της!»

Καὶ λέγων ταῦτα ὁ Ἀλκείδης ἐχειρονόμει ὡς σηματολόγος, ἀπειλῶν νὰ καταθραύσῃ τὰ πάντα ἐντὸς ἀκτῖνος δύο μέτρων.

Εἶτα ἐπανελάμβανεν:

«Καὶ νὰ μὴ γνωρίζῃς ποῦ θὰ τραβήξουν αὐτοὶ οἱ ἀλιτήριοι! Ἂν τὸ εἴξευρον θὰ μοῦ ἦτο εὔκολον νὰ προσδιορίσω ἀμέσως τοὺς μεγάλους κύκλους τῆς γῆς ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀνισοσταθμία τῶν ὠκεανῶν θὰ εἶνε ἀσήμαντος, ὡς καὶ ἐπὶ τίνων σημείων θὰ φθάσῃ τὴν μεγαλειτέραν αὐτῆς ἔντασιν. Τοιουτοτρόπως θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ προειδοποιηθῶσιν οἱ ἄνθρωποι διὰ νὰ μετοικήσωσιν ἐγκαίρως πρὶν ἢ ἀνατραπῶσιν αἱ πόλεις των καὶ αἱ οἰκίαι πέσωσιν εἰς τὰ κεφάλια των! Ἀλλὰ πῶς νὰ τὸν γνωρίσωμεν αὐτὸν τὸν τόπον;»

Καί, ἐπιθέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν κοσμουσῶν τὸ φαλακρὸν κρανίον του ὀλίγων τριχῶν.

«Φοβοῦμαι, προσέθετεν, ὅτι αἱ συνέπειαι αὐτοῦ τοῦ κλονισμοῦ θὰ εἶνε περισσότερον πολύπλοκοι ἀφ' ὅσον τοὺς φαντάζονται! Διατὶ τάχα τὰ ἡφαίστεια νὰ μὴ ἐπωφεληθῶσι τῆς περιστάσεως καὶ ν' ἀρχίσωσιν ἀτελευτήτους ἐκρήξεις καὶ νὰ μὴ ἐκβάλωσι ὡς ναυτιῶντες ἐπιβάται, ὅλας τὰς εἰς τὰ σπλάγχνά των ἐποτεθειμένας ὕλας; Τί δὲ θὰ συμβῇ ἐὰν μέρος τῶν ὠκεανῶν καταρραγῇ ἐντὸς τῶν κρατήρων τῶν ἡφαιστείων τούτων; Ὁ διάβολος νὰ μὲ πάρῃ! ἀλλὰ δυνατὸν νὰ ἐπέλθωσιν ἐκ τούτων ἐκρήξεις ἱκαναὶ ν' ἀνατινάξωσιν εἰς τὸν ἀέρα τὴν γηΐνην μηχανήν! Καὶ αὐτὸς ὁ διάβολο – Μάστων νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὴν *βουβαμάρα* του! νὰ παίζῃ μὲ τὸν πλανήτην μας, ὁ κατεργάρης, καὶ νὰ σοῦ τραβᾶ *φίραις καραμπόλαις* εἰς τὸ *μπιλλιάρδο* τοῦ σύμπαντος!»

Οὕτω διελογίζετο ὁ ἡμέτερος Ἀλκείδης. Τὰς φοβερὰς δὲ ταύτας εἰκασίας δὲν ἐβράδυναν νὰ ἐπαναλάβωσι καὶ νὰ συζητήσωσιν αἱ ἐφημερίδες τῶν δύο Κόσμων. Ἀπέναντι τῆς γενικῆς ἀνατροπῆς ἥτις θὰ ἐπήρχετο ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ Βαρβικάν,τί ἦσαν οἱ τυφῶνες, αἱ πλημμύραι, οἱ κατακλυσμοί, ἅτινα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καταστρέφουσι στενήν τινα λωρίδα τῆς γῆς; Ἐκ τῶν μερικῶν τούτων καταστροφῶν ἀπόλλυνται, εἶναι ἀληθές, χιλιάδες τινὲς ἀνθρώπων ἀλλ' οἱ ἀπειράριθμοι ἐπιζῶντες μόλις αἰσθάνονται διαταραττομένην τὴν ἡσυχίαν των! Διὸ ἐφ' ὅσον ἡ μοιραία ἡμέρα προσήγγιζεν, ὁ τρόμος κατελάμβανε καὶ τοὺς γενναιοτάτους. Οἱ ἱεροκήρυκες τὴν εὗρον καλά, ἔχοντες θέμα τῶν διδαχῶν των τὸ προσεγγίζον τέλος τοῦ κόσμου. Ἦτο ὡς νὰ ἐπανῆλθον οἱ ἀπαίσιοι ἐκεῖνοι χρόνοι του *χιλιοστοῦ* ἔτους, καθ' ὃ οἱ τότε ζῶντες ἐφαντάσθησαν ὅτι ἔμελλον νὰ ῥιφθῶσιν εἰς τὸ βασίλειον τῶν νεκρῶν.

Ἂς ἀναμνησθῶμεν τωοντι τί εἶχε συμβῇ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους. Οἱ λαοὶ βασιζόμενοι τότε ἐπί τινος χωρίου τῆς Ἀποκαλύψεως ἐπίστευσαν ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς τελευταίας κρίσεως ἦτο ἐγγύς, καὶ ἀνέμενον νὰ ἴδωσιν ἐμφανιζόμενον, μετὰ τῶν λοιπῶν ὑπὸ τῆς Γραφῆς προρρηθέντων σημείων ὀργῆς, καὶ τὸν υἱὸν τῆς ἀπωλείας, τὸν Ἀντίχριστον.

«Κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ δεκάτου αἰῶνος, διηγεῖται ὁ Ἐρρῖκος Μαρτέν, ἀσχολίαι, διασκεδάσεις, συμφέροντα, τὰ πάντα σχεδὸν μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν εἶχον καταπαύσῃ. Διατί, ἔλεγον, νὰ προνοῶμεν περὶ τοῦ μέλλοντος τὸ ὁποῖον μετ' ὀλίγον δεν θὰ ὑπάρχῃ; Ἂς ἀναλογισθῶμεν μᾶλλον τὴν αἰωνιότητα, ἥτις αὔριον ἄρχεται! Καὶ περιοριζόμενοι εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀπολύτων καὶ ἀμέσων ἀναγκῶν, ἐκληροδότουν τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς οἴκους των εἰς τὰ μοναστήρια, ὅπως εὕρωσι προστάτας εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὅπου μετ' ὀλίγον θὰ εἰσήρχοντο. Πολλὰ τῶν δωρητηρίων τούτων ἄρχονται διὰ τῶν ἀκολούθων λέξεων. «Ἐγγίζοντος τοῦ τέλους τοῦ κόσμου καὶ τῆς καταστροφῆς του ἐπικειμένης...» Ὅτε τὸ τέρμα τοῦ χρόνου ἐπῆλθεν, οἱ λαοὶ σωρηδὸν ἐπλήρωσαν τοὺς ναοὺς καὶ τοὺς εὐκτηρίους οἴκους, ἐκεῖ δέ, τρέμοντες ἐξ ἀγωνίας, ἀνέμενον ν' ἀκούσωσιν ἀντηχούσας ἐκ τοῦ ὕψους τῶν οὐρανῶν τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῆς κρίσεως»

Ὡς γνωστόν, ἡ πρώτη ἡμέρα τοῦ *χιλιοστοῦ* ἔτους ἀνέτειλε καὶ ἔδυσε, χωρὶς ποσῶς νὰ διαταραχθῶσιν οἱ νόμοι τῆς φύσεως. Ἤδη ὅμως δὲν ἐπρόκειτο περὶ ἀνατροπῆς βασιζομένης ἐπὶ σκοτεινῶν κειμένων τῆς Βίβλου, ἀλλὰ περὶ ἀλλοιώσεως τῆς ἰσορροπίας τῆς Γῆς, ἀλλοιώσεως στηριζομένης ἐπὶ ὑπολογισμῶν ἀναμφισβητήτων, περὶ ἀποπείρας ἣν αἱ πρόοδοι τῶν βαλλιστικῶν καὶ μηχανικῶν ἐπιστημῶν, καθίστων ἀπολύτως πραγματοποιήσιμον. Τὴν φορὰν ταύτην ἡ θάλασσα δὲν θὰ ἀπέδιδε τοὺς νεκρούς της, ἀλλὰ ἀνὰ δισεκατομμύρια θὰ κατέπινε τοὺς ζῶντας εἰς τὰς ἀχανεῖς αὐτῆς νέας ἀβύσσους.

Ἕνεκα τούτου, μεθ' ὅλην τὴν μεταβολὴν ἣν ἡ ἐπίδρασις τῶν νεωτέρων ἰδεῶν ἐπέφερεν εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ὁ τρόμος οὐχ ἧττον εἶχε προβῇ μέχρι τοιούτου βαθμοῦ, ὥστε ἐκδηλώσεις τινὲς αὐτοῦ παρατηρηθεῖσαι κατὰ τὸ *χιλιοστὸν ἔτος* νὰ ἐπαναληφθῶσι καὶ ἤδη μετὰ τῆς αὐτῆς παραφορᾶς. Ἕκαστος ἐπείγετο νὰ προπαρασκευασθῇ διὰ τὴν ἀπέλευσίν του εἰς κόσμον καλλίτερον· αἱ προσευχαὶ τῶν ἁμαρτωλῶν γοερώταται ἀντήχουν ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν ἐκκλησιῶν, αἱ ἁμαρτίαι ἀπεκαλύπτοντο εἰς τοὺς ἐξομολογητάς, οὐδέποτε δὲ εἶχον χορηγηθῇ τοσαῦται ἀφέσεις εἰς θνήσκοντας, μετανοοῦντας περὶ τὰ λοίσθια τοῦ βίου των! Ἐγένετο μάλιστα λόγος νὰ ζητηθῇ παρὰ τοῦ Πάπα γενικὴ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν πάντων τῶν ἐπὶ τῆς Γῆς ἀνθρώπων, τῶν ἐχόντων ἀγαθὴν τὴν προαίρεσιν, ἀλλὰ συνάμα καὶ πολὺν φόβον καὶ τρόμον.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων ἡ θέσις τοῦ Ι. Τ. Μάστωνος ἀπέβαινεν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἐπὶ μᾶλλον κρίσιμος. Ἡ μίστρες Εὐαγγελία Σκόρβιτ ἔτρεμε μὴ πέσῃ θῦμα τῆς παγκοσμίου ὀργῆς καὶ ἐσκέφθη ἴσως πρὸς στιγμὴν νὰ συμβουλεύσῃ αὐτὸν νὰ προφέρῃ τὴν λέξιν ἣν μετ' ἀπαραδειγματίστου ἐπιμονῆς ἐξηκολούθει οὗτος ν' ἀποσιωπᾷ. Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησε καὶ ἔπραξε καλῶς, διότι βεβαίως ἤθελεν ἐκθέσῃ ἑαυτὴν εἰς κατηγορηματικὴν ἄρνησιν τοῦ Μάστωνος.

Εἰς τὴν πόλιν τῆς Βαλτιμόρης διατελοῦσαν ἤδη ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ τρόμου, εὐνόητον εἶναι ὅτι ἀπέβαινε δυσχερὴς ἡ συγκράτησις τοῦ πλήθους, διεγειρομένου ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων τῆς Ὁμοσπονδίας καὶ ὑπὸ τῶν τηλεγραφημάτων, ἅτινα ἀλλεπάλληλα ἔφθανον «ἐκ τῶν τεσσάρων γωνιῶν τῆς Γῆς», ὡς λέγει ἐν τῇ Ἀποκαλύψει ὁ Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστής, ὅστις ἔγραφεν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Δομικανοῦ. Ἂν ὁ Ι. Τ. Μάστων ἔζῃ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ διώκτου ἐκείνου τῶν χριστιανῶν αὐτοκράτορος, δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία ὅτι ταχέως θὰ ἐξώφλει, διότι θὰ τὸν ἔρριπτον εἰς τὰ θηρία. Ἀλλ' ἴσως θὰ ἔλεγε: «Καὶ μήπως καὶ τώρα δὲν εὑρίσκομαι ἐν μέσῳ θηρίων;»

Ὅπως καὶ ἂν ᾖ ὁ ἀκλόνητος ὁ Ι. Τ. Μάστων ἠρνεῖτο ν'ἀνακοινώσῃ τὴν τοποθεσίαν τοῦ μέρους Χ, ἐννοῶν κάλλιστα ὅτι τοιαύτη ἀνακοίνωσις θὰ καθίστα ἀδύνατον εἰς τὸν πρόεδρον Βαρβικὰν καὶ τὸν λοχαγὸν Νίκολ τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ἔργου των.

Μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ πάλη αὕτη ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου πρὸς τὸν κόσμον σύμπαντα ἐνεῖχεν ὁμολογουμένως πολὺ τὸ θαυμάσιον καὶ ἐμεγά-

λωνεν ἔτι μᾶλλον τὸν Ι. Τ. Μάστωνα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς μίστρες Εὐαγγελίας Σκόρβιτ καὶ εἰς τὴν ἰδέαν τῶν συναδέλφων τοῦ Τηλεβολικοῦ Συλλόγου. Οἱ ἀγαθοὶ οὗτοι ἄνδρες, ἰσχυρογνώμονες, ὡς ἐμπρέπει εἰς ἀποστράτους πυροβολητάς, ὑπεστήριζον ἐκθύμως τὰ σχέδια τῆς ἑταιρίας Βαρβικὰν καὶ Σας. Ὁ γραμματεὺς τοῦ Τηλεβολικοῦ Συλλόγου εἶχε καταστῇ τόσον διάσημος, ὥστε πολλοὶ ἀπηυθύνοντο ἤδη πρὸς αὐτὸν δι' ἐπιστολῶν, ὡς πρὸς τοὺς διαβοήτους ἐγκληματίας, μόνον καὶ μόνον ὅπως λάβωσιν εἰς ἀπάντησιν γραμμάς τινας ἐκ τῆς χειρὸς ἐκείνης ἥτις ἔμελλε ν' ἀνατρέψῃ τὸν κόσμον!

Ἀλλὰ τοῦτο, ὅσον ἀξιοζήλευτον καὶ ἂν ἦτο, ἀπέβαινεν οὐχ ἧττον ὁσημέραι μᾶλλον ἐπικίνδυνον. Ὁ ἐκμανεὶς ὄχλος ἡμέραν καὶ νύκτα περιεκύκλου τὴν φυλακὴν τῆς Βαλτιμόρης, ἐκεῖ δέ, ἐν τῷ μέσῳ κραυγῶν καὶ μεγάλου θορύβου, οἱ λυσσωδέστεροι ἐζήτουν τὴν παράδοσιν τοῦ Ι. Τ. Μάστωνος, ὅπως ἐφαρμόσωσι τὸν νόμον τοῦ Λύντς.

Ἡ ἀστυνομία ἔβλεπεν ἐγγίζουσαν τὴν στιγμὴν καθ' ἣν θὰ τῇ ἦτο ἀδύνατον νὰ προστατεύσῃ αὐτόν.

Ἡ κυβέρνησις τῆς Βασιγκτῶνος ἐπιθυμοῦσα νὰ ἱκανοποιήσῃ καὶ τοὺς ἀμερικανικοὺς λαοὺς καὶ τοὺς κατοίκους τῶν ξένων χωρῶν, ἀπεφάσισε τέλος ν' ἀπαγγείλῃ κατηγορίαν κατὰ τοῦ Ι. Τ. Μάστωνος καὶ νὰ τὸν παραπέμψῃ ἐνώπιον τοῦ ὁρκωτικοῦ δικαστηρίου.

Δι' ἑνόρκων πιεζομένων ἤδη ὑπὸ ψυχικοῦ ἀγωνίας, «ἡ ὑπόθεσίς του δὲν θὰ παρετείνετο πολύ», ὡς ἔλεγεν ὁ Ἀλκείδης ὅστις τὸ καθ' ἑαυτόν, ἤρχισε νὰ αἰσθάνηται εἴδός τι συμπαθείας πρὸς τὸν ἀκλόνητον χαρακτῆρα τοῦ μαθηματικοῦ. Ὅθεν τὴν πρωΐαν τῆς 5 Σεπτεμβρίου ὁ πρόεδρος τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς μετέβη αὐτοπροσώπως εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ δεσμώτου, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς μίστρες Εὐαγγελίας Σκόρβιτ εἰς ἣν, τῇ ἐπιμόνῳ αἰτήσει της, εἶχε παραχωρηθῇ ἡ ἄδεια αὕτη ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ ὅτι ἴσως εἰς τελευταίαν ἀπόπειραν ἡ ἐπιρροὴ τῆς ἀξιεράστου ταύτης κυρίας ἤθελε τέλος ὑπερισχύσῃ. Οὐδὲν μέσον ἔδει νὰ παραμεληθῇ ἐξ οὗ ἠδύνατο νὰ ἐλπίσωσι τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος. Ἂν καὶ ἤδη ἀπετύγχανον, θὰ ἐλάμβανον πλέον τὰ μέτρα των.

« Θὰ ἐλάμβανον τὰ μέτρα των, ἔλεγον οἱ διορατικώτεροι. Τί ἄλλο θέλομεν! Καὶ τί θὰ κερδίσωμεν, παρακαλοῦμεν, καὶ ἂν κρεμάσουν τὸν Μάστωνα, ἀφ' οὗ καὶ μετὰ τὸν ἀπαγχονισμὸν ἡ καταστροφὴ θὰ συντελεσθῇ ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ φρικαλαιότητι;»

Περὶ τὴν ἑνδεκάτην λοιπὸν ὥραν ὁ Ι. Τ. Μάστων εὑρίσκετο ἐνώπιον τῆς μίστρες Εὐαγγελίας Σκόρβιτ καὶ τοῦ Τζὼν Πρίστις προέδρου τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς Εἰς τὴν συνδιάλεξίν των ἥτις ἤρξατο ἁπλούστατα, ἀντηλλάγησαν αἱ ἑπόμεναι ἐρωτήσεις καὶ ἀπαντήσεις, τραχύται ἀφ' ἑνός, ἠρεμώταται ἀφ' ἑτέρου.

Τίς δὲ ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι θὰ ἐπήρχοντο περιστάσεις καθ' ἃς ὁ Ι. Τ. Μάστων θὰ ἦτο ἀτάραχος ἐνώπιον ἄλλων παραφερομένων!

«Διὰ τελευταίαν φοράν, θέλεται ν' ἀπαντήσετε; ἠρώτησεν ὁ πρόεδρος;

—Εἰς τί;... παρετήρησεν εἰρωνικῶς ὁ γραμματεὺς τοῦ Τηλεβολικοῦ Συλλόγου.

— Εἰς τὴν ἐρώτησιν περὶ τοῦ μέρους ὅπου μετέβη ὁ συνάδελφός σας Βαρβικάν.

— Σᾶς τὸ εἶπα ἤδη ἑκατοντάκις!

— Ἐπανελαβετέ το δι' ἑκατοστὴν πρώτην φοράν.

— Εὑρίσκεται ἐκεῖ ὅπου θὰ ῥιφθῇ ἡ βολή!

— Καὶ ποῦ θὰ ῥιφθῇ ἡ βολή;

— Ἐκεῖ ὅπου εὑρίσκεται ὁ συνάδελφός μου Βαρβικαν.

(**Jules Verne**) Ἕπεται συνέχεια

Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ

Εἶνε ἡ καρδιὰ τοῦ ποιητοῦ ἕνα χρυσὸ
Κλειστὸ βαζάκι τ' οὐρανοῦ ἐδῶ κάτω,
Ἀπὸ τὸ μύρο τῆς Ἐδὲμ τὸ περισσό
Μὲ τ' ἅγιο χέρι τοῦ Θεοῦ γεμάτο.

Εἶνε ἡ καρδιά του ἕνα ἐγκόρφι μαγικό,
Ποῦ 'ς τὰ βαθειά του ἡ Φύσις ἔχει βάλει
Κάθε μαργαριτάρι καὶ διαμαντικό,
Κάθε στολίδι μὲ ἀξία μεγάλη.

Κ' εἶνε γραφτὸ σὲ κάθε νέο ποιητὴ
Ἂν θὲ νὰ ψάλῃ ἀληθινὰ μὲ χάρι —
Ἡ Εὐμορφιὰ καὶ ἡ Ἀγάπη νὰ κρατῇ
Τῆς σφαλιχτῆς καρδιᾶς του τ' ἀνοιχτάρι.

Ἐνόσῳ εὐμορφιὰ κι' ἀγάπη τρυφερὴ
Νοικοκυρεύουν μέσ' αὐτοῦ μὲ χάρι,
Καμμιὰν μὲ τ' ἅγιο μύρο δὲν φιλοδωρεῖ,
Κανένα μὲ τὸ πλούσιο της λοβάρι.

Μόνον αὐτὲς ποῦ τῆς κρατοῦνε τὰ κλειδιὰ
Μὲ τὰ διαμάντια τ' ἀκριβὰ στολίζει,
Μόνον γι' αὐτὲς τοῦ ποιητοῦ λαλεῖ ἡ καρδιὰ
Καὶ τῆς Ἐδὲμ τ' ἀρώματα σκορπίζει...

Μά, Ἀγάπη κ' Εὐμορφιὰ εἶν' ἄτακτα παιδιά,
Παίρνουν τὰ πάντα γιὰ χοροῦ παιχνίδια,
Μεθοῦν ἀπ' τὴ γλυκειὰ ποῦ νοιώθουν μυρωδιά,
Θαμβώνουντ' ἀπὸ τὰ πολλὰ στολίδια.

Πίσω ἀπ' τῆς Τύχης τὸν τροχὸ στρεφογυρνοῦν,
Σὰν σβούρα κάθε μιὰ δαιμονισμένη,
Πατοῦν τοῦ ψάλτου τὴν καρδιά, ἀχ! καὶ τὴν [ξεχνοῦν
Μέσα 'ς τοὺς πέντε δρόμους ῥαγισμένη!....

Τότε θωροῦν τὰ πλούτη της 'ως κ' οἱ στραβοί·
Ἀκοῦνε τοὺς καϋμούς της 'ως καὶ οἱ βρύχοι.
Τότε ῥοφᾷ τοὺς μόσχους της ὁποιος διαβῇ,
Κι' ἁρπᾷ ἀπ' τοὺς θησαυροὺς της ὁποιος λάχῃ!

Γ. Μ. Βιζυηνος.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Αὐταπάρνησις δημοσιογράφου. Ἡ διεύθυντις τῆς πολωνικῆς ἐφημερίδος Kurger Warschawski θέλουσα νὰ ἐξακριβώσῃ κατὰ πόσον ἦσαν δίκαια τὰ παράπονα τῶν Πολωνῶν ὅσοι μεταναστεύουσιν εἰς Βρασιλίαν διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τοῦ Βορειογερμανικοῦ Λόϋδ, ἀνέθηκεν εἰς ἕνα ἐκ τῶν συντακτῶν νὰ μεταβῇ καὶ αὐτὸς ὡς ἀληθὴς μετανάστης μεθ' ὁμάδος τοιούτων καὶ νὰ μετάσχῃ ὅλων τῶν δεινοπαθειῶν, ὅπως δημοσιεύσῃ κατόπιν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως τὰς ἐντυπώσεις του. Ὁ δημοσιογράφος οὗτος καλούμενος Δυγασίνσκης ἐξετέλεσε μετὰ προθυμίας καὶ αὐταπαρνήσεως τὴν ἀποστολήν του καὶ ἤρχισε τώρα νὰ δημοσιεύῃ τὰς ἐντυπώσεις του εἰς σειρὰν ἄρθρων τὰ ὁποῖα μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος ἀναγινώσκονται ὑπὸ τῶν Πολωνῶν καὶ τῶν Γερμανῶν. Τὰ συμπεράσματά του δὲ παρ' ἐλπίδα εἶνε εὐνοϊκὰ ὑπὲρ τοῦ Βορειογερμανικοῦ Λόϋδ.

Σπαρακτικὸν δρᾶμα παριστάνεται ἀπό τινος ἐν θεάτρῳ τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ εἶνε ἔξοχος ὄχι τόσον διὰ τὴν φιλολογικὴν αὐτοῦ ἀξίαν ἢ τὴν τελείαν ὑπόκρισιν, ὅσον διὰ τὴν ἐν αὐτῷ περίφημον «σκηνὴν τοῦ πριονίσματος». Εἶνε δὲ αὕτη ἡ ἑξῆς: Ὁ ἥρως τοῦ δράματος προδοτικῶς συλληφθεὶς ὑπὸ κακούργων προσδένεται ἐπὶ σανίδος, τὴν ὁποίαν ἀρχίζει νὰ πριονίζῃ μέγα πρίονιον. Τὸ πρίονιον κόπτει τὸ ξύλον καὶ φθάνει ὁλονὲν ἐγγύτερον τοῦ λαιμοῦ τοῦ θύματος· δὲν ἀπέχει πλέον τῶν τριῶν τεσσάρων δακτύλων, ὅτε ἡ ἡρωΐς τρέχει γοργή, κόπτει τὰ δεσμὰ καὶ σώζει τὸν ἀτυχῆ ἀπὸ « βεβαίου θανάτου ». Ὅλα δὲ ταῦτα γίνονται πραγματικά, ἀληθινά. Τὸ πρίονιον εἶνε πρώτης ποιότητος ἐξ ἐκλεκτοῦ χάλυβος καὶ κινεῖται διὰ τοῦ ἀτμοῦ. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε δεμένος εἰς τὰ σωστὰ διὰ χονδροῦ σχοινίου. Εὑρίσκεται δ' ἐκτεθειμένος ἐκεῖ εἰς πραγματικὸν κίνδυνον καὶ εἰς τὴν ἐλαχίστην ἀτυχῆ περίστασιν δύναται νὰ πριονισθῇ ἀνιλεῶς! Εἰς μίαν τῶν παραστάσεων ἐβράδυνεν ἐπί τινας στιγμὰς νὰ ἐμφανισθῇ ἡ σώτειρα γυνὴ καὶ τὸ ἀκροατήριον ἐπάγωσεν ἐκ τοῦ τρόμου. Ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ τὸ σπαρακτικὸν αὐτοῦ, διὰ τὸ φρικωδῶς ἀληθὲς τὸ δρᾶμα προσελκύει μυριάδας θεατῶν, οἵτινες μεταβαίνουσιν ἐκεῖ βέβαια ἵνα διέλθωσιν εὐχαρίστως τὴν ἑσπέραν.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά. Εἰς τὸ ἐν Βερολίνῳ θέατρον Residenz παρεστάθη τὸ γνωστὸν δρᾶμα τοῦ Ἀλφόνσου Δωδὲ « Ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγών». Αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες εἰρωνεύονται τὴν φιλολογικὴν ἀνάπτυξιν τῶν γερμανῶν ἀκροατῶν, διότι ὀλίγον μετὰ τὴν πρώτην σκηνὴν τῆς τετάρτης πράξεως οἱ πλεῖστοι αὐτῶν κατέλιπον τὸ θέατρον, νομίσαντες ὅτι τὸ ἔργον εἶχε λήξῃ!

— Ἐπιβεβαιωθέντος ὅτι ὁ πρωθυπουργὸς καὶ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Φραισσινὲ προκαλεῖ τὴν ὑποψηφιότητα τῶν ἐν τῇ Γαλλικῇ ἀκαδημίᾳ κατὰ τὴν ἐπικειμένην πλήρωσιν τῆς ἕδρας τοῦ Αἰμιλίου Ὠζιέ, ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ, ἀπέσυραν τὴν ὑποψηφιότητά των ὁ μυθιστοριογράφος Πέτρος Λοτὶ ὑποπλοίαρχος τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, ὁ ἱστορικὸς Λαβὲ καθηγητὴς τῆς φιλολογικῆς σχολῆς καὶ ὁ ποιητὴς Μανουὲλ τμηματάρχης τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας. Οἱ κυριώτεροι συνυποψήφιοι τοῦ Φραισσινὲ εἶνε ὁ Αἰμίλιος Ζολᾶ, ὁ ἱστοριογράφος Θουρῶ — Δαιζέν, ὁ ποιητὴς Ἰούλιος Βαρβιέ, ὁ κριτικὸς τῆς Revue des Deux mondes Βρουνετιὲρ καὶ ὁ δραματογράφος Μπεκ.

— Ἐν Ῥουὰν τῇ γενεθλίῳ πόλει τοῦ Γουσταύου Φλωβὲρ, ἀπεκαλύφθη τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα μνημεῖον ἱδρυθὲν εἰς τιμὴν τοῦ Γάλλου μυθιστοριογράφου, ὅστις θεωρεῖται ὡς ἐφάμιλλος καὶ πολλάκις ἀνώτερος τοῦ Βαλζάκ, καὶ πρὸς ὃν ἀμέριστον φέρουσι θαυμασμὸν αἱ νέαι φιλολογικαὶ γενεαὶ ἐν Γαλλίᾳ. Τὸ μνημεῖον, ἔργον τοῦ γλύπτου Chapu, φέρει ἀνάγλυφα ἀφ' ἑνὸς μὲν ὡραίαν προτομὴν τοῦ Φλωὲρ ἐν μεταλλίῳ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀλήθειαν — ἣν μετὰ σπανίας εὐσυνειδησίας καὶ θαυμαστῆς ἀκριβείας ἐπεδίωκεν ἐν τοῖς ἔργοις του — χαράττουσαν τὸ ὄνομά του εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἀθανασίας. Τὸ μνημεῖον τοῦ συγγραφέως τῆς Κυρίας Μποβαρὺ καὶ τῆς Σαλαμβῶ παρέδωκεν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ῥουὰν ὁ φιλολογικὸς συναθλητής του καὶ ἀδελφικὸς φίλος του Ἐδμόνδος δὲ Γονκούρ, δι' ἀριστοτεχνικῶν γραμμῶν ἐξεικονίσας τὴν πρωτότυπον ἰδιοφυΐαν τοῦ Φλωβὲρ. Εἰς μνήμην τοῦ Φλωβὲρ ὁ δῆμος διωργάνωσε τὴν προτεραίαν τῶν ἀποκαλυπτηρίων πανηγυρικὴν παράστασιν τοῦ ἐκ τοῦ ὁμωνύμου μυθιστορήματος εἰλημμένου μελοδράματος τοῦ Reyer Σαλαμβῶ.

— Νέος τόμος τοῦ μεγάλου ἔργου τοῦ Ταὶν περὶ τῆς ἱστορικῆς καταγωγῆς τῆς συγχρόνου Γαλλίας ἐξεδόθη. Περατώσας τὴν τρίτομον μελέτην τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ὁ μέγας φιλόπατρις εἰσέρχεται εἰς τὴν μελέτην τῶν νεωτέρων χρόνων Ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ περιλαμβάνεται καὶ ἡ περὶ τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος περίφημος μελέτη, ἥτις δημοσιευθεῖσα πρό τινων ἐτῶν ἐν τῇ Revue des Deux Mondes ἐπροξένησε τόσον θόρυβον.

— Ἡ Βιέννη θὰ πανηγυρίσῃ προσεχῶς τὴν ἑκατοστὴν ἐπέτειον τῆς γεννήσεως τοῦ ποιητοῦ Γριλλπάρτζερ τοῦ μεγαλοφυεστέρου τῶν αὐστριακῶν δραματογράφων. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ θ' ἀναβιβασθῇ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Burg-Theater ἓν τῶν ἀρίστων ἱστορικῶν δραμάτων τοῦ Γριλλπάρτζερ *Ἡ εὐτυχία καὶ τὸ τέλος τοῦ βασιλέως Ὀττοκάρ* ὅπερ παρὰ τὸν ἀπηρχαιωμένον τίτλον του εἶνε ἔργον πλῆρες ζωῆς καὶ πάθους

— Ὁ γνωστὸς ἄγγλος ἱστοριογράφος Froude ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως βιογραφίαν τοῦ λόρδου Βήκονσφηλδ, ἐν ᾗ δι' ἐπιστολῶν καὶ ἐγγράφων προερχομένων ἐκ τῆς οἰκογενείας Δισραέλη ζητεῖ ν' ἀποδείξῃ ὅτι οὔτος οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἄγγλος, οὐδέποτε κατώρθωσε νὰ ἐννοήσῃ οὐδὲν ἀγγλικὸν αἴσθημα. Ὁ συγγραφεὺς συμπεραίνει λέγων ὅτι ὁλόκληρον τὸ πολιτικὸν ἔργον τοῦ λόρδου Βήκονσφηλδ ὑπῆρξεν ὅλως μάταιον.

— Ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος δὲν περιφρονεῖ καὶ τοῦ λογοκρίτου τὰ καθήκοντα. Τῆς ἀστυνομίας ἀρνηθείσης νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν παράστασιν νέου ἱστορικοῦ δράματος τοῦ Βιλδενβρουχ, ἀναφερομένου εἰς τοὺς Χοεντζόλλερν, ὁ ποιητὴς κατέφυγεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα ζητήσας παρ' αὐτοῦ ν' ἀκροασθῇ αὐτοπροσώπως τοῦ ἔργου του. Ὁ Γουλιέλμος συγκατετέθη εἰς τὴν παράκλη-

σιν τοῦ συγγραφέως, ἀλλὰ καίτοι ἡ ἀνάγνωσις ἐγένετο ἡ ἀπόφασίς του δὲν ἐγνώσθη ἀκόμη.

Θεατρικά Ἀρθείσης τῆς ἀστυνομικῆς ἀπαγορεύσεως μετά τινας τροποποιήσεις τοῦ κειμένου παρεστάθη ἐν τῷ Θεάτρῳ Λέσσιγκ τοῦ Βερολίνου «Τὸ τέλος τῶν Σοδόμων» τὸ πολύκροτον δρᾶμα τοῦ Σούδερμαν. Τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἕτερον ἔργον «Ἡ τιμὴ» ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ αὐτοῦ θεάτρου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἀφοῦ ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ἀπεδιώκετο ὑφ'ὅλων τῶν διευθυντῶν θεάτρων πρὸς οὓς εἶχε προταθῆ. Κανεὶς δὲν ἐπερίμενεν ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ· τὸ κοινὸν μετέβη ἐκ περιεργείας μᾶλλον ἵνα ἴδῃ ὁποίου εἴδους ἦτο τὸ πανταχόθεν ἀποπεμπόμενον αὐτὸ ἔργον. Καὶ ὅμως ἤρεσε καὶ ὑπερήρεσε καὶ ὁ Σούδερμαν ἐκέρδησεν ἐκ τῆς μιᾶς καὶ μόνης θεατρικῆς περιόδου ὄχι ὀλιγωτέρας τῶν 140 χιλιάδων μαρκῶν, ἤτοι 175 χιλιάδας φράγκων. Ἀλλὰ τὸ νέον ἔργον δὲν εἶχε τὴν τύχην τοῦ πρώτου. Εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης παραστάσεως ἀπήρεσε καὶ κατέπεσεν οἰκτρῶς, καὶ τόσον ὥστε εἰς ἐκ τῶν δριμυτέρων ἐπικριτῶν ἀπεκάλεσεν αὐτὸ «Τὸ τέλος τοῦ Σούδερμαν.»

— Ὁ διάσημος γάλλος μουσουργὸς Μασσενὲ μετέβη εἰς Βιέννην ὅπως ἐπιστατήσῃ εἰς τὰς τελευταίας δοκιμὰς τῆς «Μανὼν Λεσκὼ» τοῦ ἀρίστου ἐκ τῶν μελοδραμάτων αὐτοῦ ὅπερ ἀναβιβάζεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Βιενναίου Μελοδραματικοῦ Θεάτρου.

— Ἐν τῇ Γαλλικῇ Κωμῳδίᾳ ἐγένετο δεκτὸν πρὸς παράστασιν ἱστορικὸν δρᾶμα τοῦ συγγραφέως τῆς Ἡ τ τ η θ ε ί σ η ς Ρ ώ μ η ς Παρώδη φέρον τὸν τίτλον Reine Juana. Ὁ Παρώδης ἐγεννήθη ἐκ πατρὸς Σικελοῦ ἐν Χανίοις τῆς Κρήτης καὶ ἐξεπαιδεύθη ἐν Σμύρνῃ, ἐσφαλμένως ὅμως χαρακτηρίζεται ὡς ἑλληνικῆς καταγωγῆς. Πρὸ δεκαετίας ἄλλως ἐπολιτογραφήθη Γάλλος πολίτης καὶ διατελεῖ δημόσιος ὑπάλληλος.

— Ἐν Μονάχῳ παρεστάθη νέον δρᾶμα τοῦ Παύλου Χόϋζε φέρον τὸν τίτλον ἡ σ ο φ ί α τ ο ῦ Σ ο λ ο μ ῶ ν τ ο ς. Ἡ ἐπιτυχία του ὑπῆρξε μετρία.

Νεκρολογία. Ἀπέθανεν ὁ Αὔγουστος Scheller διαπρεπὴς φιλόλογος καὶ καθηγητὴς τοῦ ἐν Βρυξέλλαις Πανεπιστημίου, ἄγων τὸ 72 ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἐγεννήθη ἐν Ἐλβετίᾳ, ἐξεπαιδεύθη ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐδίδασκεν ἐν Βρυξέλλαις τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν συγκριτικὴν γραμματικήν. Τὰ γλωσσολογικὰ αὐτοῦ συγγράμματα ἀπολαύουσι παγκοσμίου φήμης.

ΠΑΝΤΟΙΑ

Οἱ ἀργυροῖ γάμοι τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς αὐτοκρατείρας τῆς Ῥωσσίας θὰ ἑορτασθῶσι κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ προσεχοῦς ἔτους.

— Κατὰ παραγγελίαν τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου κατεσκευάσθη ἐν Νυρεμβέργῃ σιδηροδρομικὸς συρμὸς πρὸς χρῆσιν αὐτοῦ καὶ τῆς αὐλῆς κατὰ τὰ ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν ταξείδια· πρὸς κατασκευὴν δ' αὐτοῦ ἐδαπανήθησαν 600000 φράγκων. Ἀλλὰ κατὰ τὴν γενομένην δοκιμὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μεταξὺ Βαμβέργης καὶ Νυρεμβέργης γραμμῆς συνέβη ἔκρηξις τοῦ φωταερίου, ἐξ ἧς ἐβλάβη τὸ ἐσωτερικὸν τῶν ἁμαξῶν.

— Ὁ κ. Ἐρρῖκος Σχλῆμαν, μεταβὰς ἐσχάτως εἰς Χάλλην, ὑπέστη αὐτόθι ἐγχείρησιν τοῦ ὠτὸς ἐν τῇ κλινικῇ τοῦ καθηγητοῦ Σβάρτζε. Ἡ ἐγχείρησις ἐπέτυχε καθ' ὅλα καὶ ὁ διάσημος ἀρχαιολόγος ἐλυτρώθη τῆς βαρυηκοΐας, ἀφ' ἧς κατετρύχετο.

ΕΔΩ Κ'ΕΚΕΙ

Φιλοφρόνημα. Ὁ Ἀγαθόπουλος θέλει νὰ κάμῃ φιλοφρόνημα εἰς κυρίαν καὶ τῆς λέγει: — Ἐσεῖς εἴσθε ἀληθινὴ θάλασσα. — Γιατί; — Γιατί μὲ τὰς τρικυμίας σας μὲ ζαλίζετε ὅπως ἐκείνη, καὶ μοῦ φέρνετε ἄνω κάτω τὸ στομάχι.

Οἰκογενειακά. — Ἐγὼ νὰ σοῦ 'πῶ, φίλε μου, ἅμα ἔχω τίποτε μαλλώματα μὲ τὴ γυναῖκά μου τὰ στέλλω τὰ παιδιὰ ἔξω γιὰ νὰ μὴν εἶνε μπροστά. — Γι' αὐτὸ λοιπὸν ὁποτε περνῶ ἀπ' τὸ σπίτι σου βλέπω τὰ παιδιά σου 'ς τὸν δρόμο!

ΤΡΕΙΣ ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ἀληθῶς ἐλεύθερος εἶνε ἐκεῖνος ὅστις τὴν ἀλήθειαν μόνην ἀναζητεῖ πανταχοῦ καὶ εἰς τὴν ἀλήθειαν πείθεται ὅπου τὴν συναντήσῃ

*

Ἡ ἐλπὶς εἶνε τὸ μόνον ἀγαθὸν τὸ ὁποῖον ὅσον καὶ ἂν σπαταλήσῃ τις δὲν ἐξαντλεῖ ποτέ.

*

Ἡ εὐτυχία, ὅπως ὁ ἥλιος τὸν χειμῶνα, ἀργὰ ἀνατέλλει καὶ δύει ἐνωρίς.

ΕΝ ΠΑΙΓΝΙΔΙΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Διάβασις ἀνθρώπου διὰ μέσου ἑνὸς παιγνιοχάρτου. Εἰς φιλικὴν συναναστροφὴν ὅπου ἔγειναν παιγνίδια παιγνιοχάρτων, ὅταν ἰδῆτε ὅτι ἐξηντλήθησαν ὅλα, προτείνατε εἰς τὸν ἐκτελοῦντα τὰ παιγνίδια νὰ τὸν κάμετε νὰ περάσῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁλόκληρος ἀπὸ μέσα ἀπὸ ἓν χαρτίον. Ἴσως ἀπαντήσῃ ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε δύσκολον ἐὰν αἱ διαστάσεις τοῦ χαρτίου εἶνε ἐπαρκῶς μεγάλαι· ἀλλὰ τὸ πρόβλημα θὰ φανῇ δύσκολον ἐὰν εἰπῆτε παιγνιόχαρτον τῶν συνήθων διαστάσεων. Καὶ διὰ νὰ εὐχαριστήσετε τὴν περιέργειαν τῶν παρακαθημένων λαμβάνετε ἓν παιγνιόχαρτον, τὸ ὁποῖον σχίζετε εἰς τὸ μέσον κατὰ μῆκος, ἀφίνοντες εἰς τὰ δύο ἄκρα λεπτὴν ταινίαν, ὡς δεικνύει ἡ παράστασις 1 τῆς εἰκόνος ἡμῶν. Διπλώνετε τὸ χαρτίον εἰς τὸ μέσον, ἀκριβῶς ἐπάνω εἰς τὴν σχισμήν, καὶ διὰ ψαλλιδίου ἐπιφέρετε τὰς ἐντομάς, τὰς ὁποίας δεικνύει ἡ παράστασις 2.

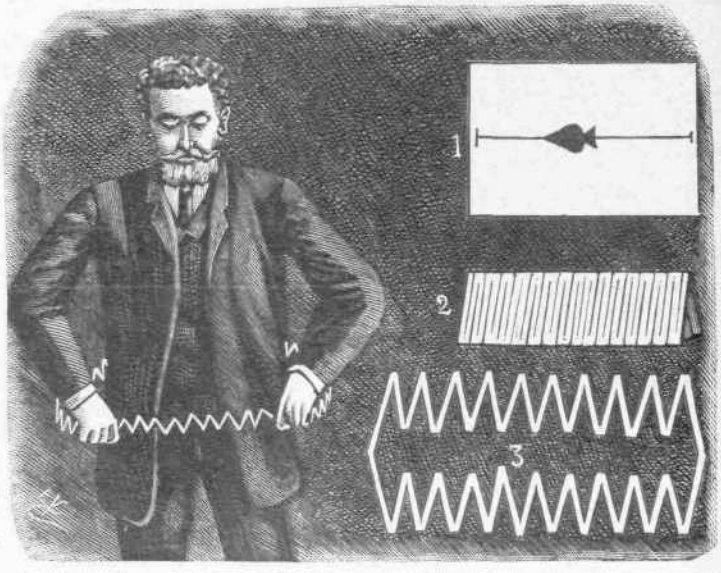

Τότε ἐκδιπλώνοντες τὸ χαρτίον καὶ σύροντες αὐτὸ ἀπὸ τὰ δύο ἄκρα θὰ τὸ ἴδητε μεταμορφούμενον εἰς μακρὰν ταινίαν ἐκτανυσμένην καὶ ἀποτελουμένην ἀπὸ μικρὰς ἄλλας ταινίας, αἵτινες καθόσον τραβᾶτε τὸ χαρτίον ἀνοίγονται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Αὐτὸς λοιπὸν εἶνε ὁ τρόπος διὰ τοῦ ὁποίου ἠμπορεῖ εἰς ἄνθρωπος νὰ περάσῃ ἀκέραιος ἀπὸ μέσα ἀπὸ ἓν παιγνιόχαρτον.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1890 — 2408